Ազգ

Azg

Նոյեմբեր 12
Երեքշաբթի
1993

ՈՍՄԱՆԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 195 (446)
գինը 10 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Երեւան

Դոլարն էլ իր հերթին չի հանդուրժում Լենինի դասվանդանը

Նոյեմբերի լույս 10-ի գիշերը, մոտավորապես ժամը 4-ին, ժամանակին Լենինի բոյ-բուսաքը կրող, հետագայում տարադրամի շուկայի «գոնը նայող» խաւակոսի դասվանդանի տակ պայթյուն է տեղի ունեցել: Տուժածների մասին ժանրամասնություններ առայժմ չկան: Պայթյունի պատճառները պարզված չեն, բայց դրան նախորդել էր վալյուտայի շուկայի ցրումը դասվանդանի շրջակայքում, շաբաթ օրը, իսկ հաջորդած ժայլը միլիցիոներների շղթայի ի հայտ գալն է դասվանդանի երկու կողմերում, որն արգելում է մարդկանց եւ մեքենաների շարժումն այդ տեղամասում: Ըստ լճեցված ըեւույների, դասվանդանի տակ գտնվող սենյակում, որտեղ տեղի է ունեցել պայթյունը, եւ որտեղ նախկինում բանգարան էր, վերջին ժամանակներս գտնվում էր «վալյուտչիկների» գաղտնարան-պատսպարանը: «Ազգ»

Անցուդարձ

Իրանում կքննարկվի վառելիքի հարցը

Հայաստանի տրանսպորտի նախարար Հենրիկ Քոչինյանը, նյութական ռեսուրսների փոխնախարարը, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ներկայացուցիչը եւ ՀՀ փոխնախագահի օգնականը երեկ մեկնեցին Իրան: ՀՀ նախագահի բանբերի ասելով, Թավրիզ քաղաքում կքննարկվի «Զենգ» ծրագրի շրջանակներում դիզելային վառելանյութի Իրանից Հայաստան տեղափոխելու հարցը, ինչպես նաեւ սահմանային առեւտրի խնդիրը: Այնուհետեւ պրն. Քոչինյանը կմեկնի Թեհրան, ուր Իրանի տրանսպորտի նախարարի հետ կքննարկի վառելանյութի տեղափոխման հետ կապված հարցերը: «Ազգ»

Վ. Փափազյանի ելույթը ՄԱԿ-ում

Երեկ Միավորված ազգերի կազմակերպության ընդհանուր ժողովում ելույթ ունեցավ Հայաստանի արտգործնախարար Վահան Փափազյանը: Նա իր ելույթում մասնավորապես անդրադարձել է Հայաստանի խաղաղական եւ տնտեսական իրավիճակին, ինչպես նաեւ միջազգային կազմակերպությունների, այդ թվում ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի շրջանակներում Ղարաբաղի հարցի կարգավորման ուղղությամբ տարվող խաղաղասիրական ջանքերին: Հայաստանի արտգործնախարարը ներկաներին ծանոթացրել է նաեւ Հայաստանի տնտեսական վիճակին: «Ազգ»

Գ-Խ պատգամավորը ենթարկվել է մահափորձի

Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նոյեմբերի 11-ի առավոտյան նիստում ՀՀ Գ-Խ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը հայտարարեց, որ նոյեմբերի 8-ի երեկոյան անհայտ անձինք կրակել են ՀՀ Սոցիալիստ երգախորհրդի նախագահ, ՀՀ Գ-Խ պատգամավոր Պավլիկ Ասատրյանի վրա: Ներկայումս նա գտնվում է հիվանդանոցում: Նրա առողջական վիճակը բավարար է: Հարուցվել է քրեական գործ, որը վարում է հատուկ քննչական խումբը: ՆՏ

Մոսկվա

Արտակարգ դրությունը մինչեւ նոյեմբերի 18-ը

Արտակարգ դրությունը Մոսկվայում երկարաձգվել է մինչեւ նոյեմբերի 18-ի առավոտյան ժամը 5-ը: Ինչպես հայտնել են ԻՏԱՌ-ին Մոսկվայի արտակարգ դրության պարետատանը կից լրատվական կենտրոնում, հրամանագիրը շաբաթ օրը ստորագրել է Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը: Մոսկվայի շրջանի արտակարգ դրության պարետ Ալեքսանդր Կուլիկովի հրամանով, նոյեմբերի 9-ից պարետային ժամը կեսգիշերի ժամը 24-ից մինչեւ առավոտյան 5-ը: Հրամանագրի համաձայն, Մոսկվայի քաղաքապետին թույլատրված է քաղաքում իրավիճակի կայունացման դեպքում մեղմել արտակարգ դրության որոշ միջոցներ: Առաջին անգամ արտակարգ դրությունը մտցվել է Ելցինի հրամանով նոյեմբերի 3-ին՝ Ալեքսանդր Ռուցկոյի եւ Ռուսլան Խասբուլատովի կողմնակիցների զինված ապստամբության պատճառով: ԻՏ

Ղարաբաղ

ԿԱՏԱՂԻ ՄԱՐՏԵՐ ՋԵԲՐԱՅԻԼԻ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄԲ

Ֆրանսիայի դեսպանը հայ-թուրքական սահմանում

Իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում շարունակում է մնալ լարված: Այն բանից հետո, երբ Ադրբեջանը մերժեց ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ներկայացրած վերջին ժամանակացույցը, ռազմական գործողությունները ԼՂՀ հարավարեւելյան ռազմաճակատի ուղղությամբ վերսկսվել են:

Այսպես, նոյեմբերի 10-ին ադրբեջանական կազմավորումները, խախտելով հրադադարի վերաբերյալ համաձայնությունը, Ջեբրայիլի շրջանի ռազմական հենակետերից լայնածավալ գրոհ են սկսել հայկական պաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ: Այս մասին Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ, վկայակոչելով ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբից ստացված տեղեկությունները: Ծանր մարտերի արդյունքում հայկական ուժերին հաջողվել է ոչ միայն կասեցնել հակառակորդի հարձակումը, այլեւ անցնել հակահարձակման եւ լռեցնել թշնամու կրակակետերը Ջեբրայիլի շրջանի Կույջակ եւ Չափարլու գյուղերում: Նախնական տվյալներով, հայկական կողմից զոհվել է 5, վիրավորվել 4 զինվոր: Ադրբեջանական բանակի կորուստների մասին տեղեկությունները ճշտվում են:

ԼՂՀ պաշտպանության բանակի ռազմական հետախուզության տվյալներով, Ղարաբաղի արեւելյան ռազմաճակատի որոշ հատվածների ուղղությամբ նկատվում են հակառակորդի ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի լուրջ կուտակումներ: Չի բացառվում, որ առաջիկայում ադրբեջանական բանակն այս ուղղություններով նոր հարձակումներ կձեռնարկի: Մինչդեռ երեկ եւ նախորդ գիշեր ռազմական գործողությունները ռուսական կողմի միջնորդությամբ դադարել են, որից հետո որեւէ լուրջ ռազմական միջադեպ չի արձանագրվել:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններին, ապա այստեղ երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը համեմատաբար հանգիստ է եղել: Նոյեմբերի 9-ին Նախիջեւանի տարածքից կարճատեւ գնդակոծության են ենթարկվել Հայաստանի Արարատի շրջանի պաշտպանական դիրքերը: Տուժածներ չկան: Ի դեպ, նոյեմբերի 7-ին Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններ էր մեկնել Հայաստանում Ֆրանսիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Ֆրանս դը Արբինգը, որին առավելապես հետաքրքրում էր հայ-թուրքական սահմանը: Տիկին դեսպանը մեծ հետաքրքրություն ցուցաբերեց ինչպես Հայաստանը Թուրքիային միացնող հաղորդակցության ուղիների, այնպես էլ վերջերս Հայաստանի սահմանների ուղղությամբ թուրքական բանակի զորաշարժերի նկատմամբ: «Ազգ»

Վրաստան

Գամսախուրդիան վստահ է, որ մեծ քանակությամբ զենք կստանա մոտ օրերս

Աբխազիայից Քութաիսիում տեղավորված վրացի փախստականների թիվն անցել է 400 հազարից: Ինչպես հայտնի է, փախստականների Աբխազիայից դուրս բերելու գործում մեծ օգնություն են ցույց տալիս ռուս զինվորականները, ինչպես նաեւ Հայաստանի ուղղաթիռները:

Վրաստանի նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցները վերջին մի քանի օրը անընդհատ հարձակումներ են ձեռնարկում կառավարական զորքերի վրա Խոնի քաղաքի մոտ գտնվող Մաքխոջի գյուղի շրջանում:

Ինչպես ԻՏԱՌ-ին հայտնել են արեւմտյան Վրաստանում տեղակայված վրացական զորքերի մամուլի ծառայությունում, վերջին մի քանի հարձակումները զրահատեխնիկայի օգտագործման շնորհիվ ետ մղվել են եղել եւ կառավարական զորքերը ստացված օգնություն են խնդրել Թբիլիսիից: Միայն ժամանակին հասած օգնության շնորհիվ վրացական ուժերին հաջողվել է ետ շպրտել զվիադականների համառ հարձակումը: Երկու կողմից էլ կան զոհեր եւ վիրավորներ:

Փոթի քաղաքի շրջանում, որը գտնվում է զվիադականների հսկողության տակ, իրավիճակն անփոփոխ է: Կառավարական զորքերը գտնվում են քաղաքից 1 կմ հեռավորության վրա: Կիրակի օրը զվիադականները պայթեցրել են Փոթիի հեռուստաաշտարակը, որի արդյունքում ամբողջ Արեւմտյան Վրաստանը զրկվել է հեռուստահաղորդումներ դիտելու հնարավորությունից:

Զվիադ Գամսախուրդիան կիրակի օրը Զուգդիդիում կայացած հանրահավաքում ելույթ ունենալով, իր կողմնակիցներին հավաստիացրել է, որ «Շեւարդնաձեի բռնապետությունը» մոտ ժամանակներս կավարտվի: Նա հայտնել է նաեւ, որ մոտ օրերս հանրապետություն կբերվի մեծ քանակությամբ զենք եւ զինամթերք: «Ազգ»

Ռուսաստան

«Ելցինը ավելի քան երբեւէ ռազմական առումով գրավ է դրված»

The Times հանդեսում անցած շաբաթ հրապարակված մի հոդվածում շեշտվում է, թե արեւմտյան կառավարությունները գիտակցում են, որ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը այժմ ավելի, քան երբեւէ, ռազմական առումով գրավ է դրված: Նա պետք է գտնի որեւէ ակնհայտ ռազմավարություն, որը ցույց կտա, որ ռուսական զինվորական ղեկավարությունը ջանում է ուժեղացնել իր ներգործությունը հարեւան հանրապետություններում: Որպես դրա վառ օրինակ լրագրող Մայքլ Էվանսը նշում է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը, որտեղ Ռուսաստանը խաղում է երկու կողմերի հետ էլ, զինելով Հայաստանին եւ օգնելով Ադրբեջանին: Թերթը դնում է, որ Հայաստանում տեղակայված նախկին 7-րդ բանակից այժմ ավելի քան 2 հազար «կամավորներ» կան հանրապետությունում, սակայն Ադրբեջանում ռուսամետ նախագահ Հեյդար Ալիեւի հաղթանակից հետո այժմ անհնար հավանականությամբ Ռուսաստանը իր պարտերությունը կտեղափոխի Ադրբեջանի վրա եւ շուտով այստեղ մեծ քանակությամբ զորք կտեղավորի: ■

Կարգավորում

Բրիտանական դեսնախարարը քննարկում է Ղարաբաղի հարցը

Նոյեմբերի 11-ին ՀՀ առաջին փոխարտգործնախարար Ժիրայր Լիպարիտյանը ընդունեց Մեծ Բրիտանիայի եւ Հյուսիսային Իռլանդիայի միացյալ թագավորության արտաքին եւ համագործակցության պետական նախարար Դուգլաս Հոգին եւ նրան ուղեկցող Դաշնակցային Ռուսաստանում եւ Հայաստանում Մեծ Բրիտանիայի դեսպան Բրայան Ֆոլին:

Ինչպես հաղորդեցին Հայաստանի արտգործնախարարության մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից, զրույցի ընթացքում շոշափվել են Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման ուղղությամբ ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի շրջանակներում տարվող բանակցությունների արդյունքները եւ այդ շրջանակներում քննարկվող խնդիրները, այն է՝ ՄԱԿ-ի 822, 853 բանաձեւերի իրագործման համար անհապաղ միջոցառումների մշակում, «հակամարտության շրջան» հասկացության բնորոշում, զինադադարի երկարաձգում ու նրա կայունացման ապահովում, Հայաստանի հաղորդակցության ուղիների ապաշրջափակում, ադրբեջանական տարածքներից Ղարաբաղի զինված ուժերի դուրսբերման ժամանակացույցի մշակում: Բրիտանական կողմը նաեւ հետաքրքրվեց շրջանում դիտորդների տեղաբաշխման եւ խաղաղարար ուժերի տեղակայման հարցերով: Երկկողմ հարաբերությունների քննարկման ընթացքում ընդգծվեցին Հայաստանի տնտեսության այն ճյուղերը, որտեղ կարելի է բրիտանական արդյունավետ ներդրումներ կատարել:

Նույն օրը պատվիրակությանը ընդունեց նաեւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: «Ազգ»

Աշխարհ

Հունաստանում սոցիալիստները հաղթեցին

Չորս տարվա ընդմիջումից հետո Հունաստանում սոցիալիստները ընդդիմությունից վերադարձան իշխանության: Վաղաժամկետ խորհրդարանային ընտրությունների ժամանակ ժողովուրդը բացահայտ քվեն «Նոր ժողովրդավարություն» կուսակցությանը, դրանով մերժելով նրա ժուժկալության պահանջները: Երեկ առավոտյան Կոնստանտինոս Միցոտակիսը իր հրաժարականը հանձնեց նախագահ Կարամանլիսին, իսկ վերջինս սոցիալիստների առաջնորդ Անդրեաս Պապանդրեուին առաջարկեց կառավարություն կազմել:

Սերբերը բռնագրավել են ՄԱԿ-ի օգնությունը

Սերբերը կանգնեցրել են Բիհաչ բոսնիական անկլավը սննդամթերք եւ բուժմիջոցներ տեղափոխող բեռնատարները: ՄԱԿ-ի պաշտոնյաները հայտնել են, որ հյուսիսային այս անկլավի 2 քաղաքներում ամիսներ շարունակ տասնյակ հազարավոր մուսուլմաններ տառապում են միջոցների պակասից: Մինչդեռ ՄԱԿ-ը վերսկսեց Սարաեւոյից հիվանդանոցների էվակուացիան, ինչը 3 օր առաջ բոսնիական միլիցիայի ղեկավարի վիրավորվելու պատճառով ընդհատվել էր:

Խաղաղության երկիմաստ ընթացքը Պաղեստինում

ՊԱԿ-ին ընդդիմադիր ծայրահեղական Պաղեստինի ազատագրման ազգային ճակատի անդամները հայտնեցին, որ շաբաթ օրը Արեւմտյան ափի Երիխով քաղաքի մոտ իրենք դիմագրավել են իսրայելական զինվորների հարձակումը, որի հետեւանքով 2 զինվոր է զոհվել: Մինչդեռ Իսրայելը փայլեր է ձեռնարկում ապահովելու իր մասնակցությունը Պաղեստինի տնտեսության կառուցման մեջ: Այս շաբաթ Իսրայելի շինարարության նախարարը կլոնի Վաշինգտոն, զարգացման միջոցների բաշխման մեջ Իսրայելին ընկնող բաժինը քննարկելու համար:

Ռուսական նավթի դժվարությունները

Ռուսաստանի նավթի արդյունահանումը, որն աշխարհում երկրորդ է Սաուդյան Արաբիայից հետո, բախվել է ներդրումների պակասի եւ պաշարների վաս կառավարման խնդիրների հետ: Այժմ մոտավորապես 30 հազար նավթահորեր դատարկ են: Այս տարվա արդյունահանումը պաշտոնական կանխատեսումներով կլինի 355-357 մլն տ համեմատած անցած տարվա 398 եւ 1988 թ. 570 մլն տ հետ: Ռուսաստանի էկոնոմիկայի նախարարությունը ենթադրում է նավթարդյունաբերության սարքավորումների կամ նավթաքացման գործարան կառուցել: Պարզ չէ նույնիսկ, թե նավթագործների պահանջած 8 մլրդ դոլարն ինչքան ժամանակ կհերիքի: Առաջ Ռուսաստանն անհրաժեշտ սարքավորումները ստանում էր Ադրբեջանից եւ Ուկրաինայից, սակայն տնտեսական կապերի փլուզումից հետո այս մատակարարումները դադարեցին: Ռոյթեր

Փող բերեք եւ մի անհանգստացեք

Ռուսաստանի պետական ինվեստիցիոն ընկերության նախագահը ԱՄՆ ներդրողներին հայտնել է, որ խորհրդարանի խառնվածությունը ճնշելուց հետո ամերիկացիների համար ավելի հեշտ կլինի այստեղ գործունեություն ծավալելը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Շրջան

ՆՈՐ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԸ ԵՎ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Հոկտեմբերի 8-ին Մոսկվայում կայացած անդրկովկասյան երեք ճանաչված հանրապետությունների (փաստորեն Անդրկովկասում իրապես գոյություն ունեն 5 հանրապետություններ) ղեկավարների հանդիպման ժամանակ քննարկված հարցերն այդպես էլ դուրս չեկան հիմնադրույթային ընդհանուր սահմաններից եւ որեւէ կոնկրետ գործնական տեսք չստացան, ինչը զգալիորեն նվազեցնում է հանդիպման նշանակությունը, թեեւ հանդիպման փաստն ինքնին կարեւոր է այն առումով, որ Ռուսաստան-Անդրկովկաս հարաբերությունները փաստորեն նոր փուլ են թեւակոխում: Ինչպես հայտնի է, հանդիպման ընթացքում քննարկված կարեւորագույն հարցերից մեկը Անդրկովկասում տրանսպորտային հաղորդակցության ուղիների ապաշրջափակման հարցն էր: Մասնավորապես՝ նախատեսվում էր տրանսպորտային ուղիները վերահսկող համատեղ կազմավորումների ստեղծում, որոնք կհսկեին Փոթի-Թբիլիսի-Երեւան-Բաքու երկաթուղու անխափան աշխատանքը: Ըստ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, նման համաձայնություն ձեռք է բերվել:

Ինչ վերաբերում է Անդրկովկասում ռազմական գործողությունների դադարեցմանը, ապա հազիվ թե այս խնդրում տեղաշարժեր լինեն, որովհետեւ Ադրբեջանի նորընտիր նախագահի եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումն այդպես էլ չկայացավ՝ Ալիեւի կոշտ դիրքորոշման պատճառով: Մինչդեռ նման հանդիպումը ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման խնդրում կարող էր լուրջ դրական տեղաշարժ առաջացնել, որովհետեւ այն փաստորեն կիրականացվի անմիջապես Ռուսաստանի միջնորդությամբ: Երբ սրան ավելացնենք նաեւ, որ Ադրբեջանը կտրականապես մերժեց ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ներկայացրած վերջին ժամանակացույցը, պարզ կդառնա, որ Ալիեւի քաղաքականությունը ղարաբաղյան խնդրում փոխզիջման գնալու պատրաստակամության առումով առանձնապես չի տարբերվում նախորդների քաղաքականությունից: Այսպես, նույն հոկտեմբերի 8-ին «Ազատություն» ռադիոկայանը հաղորդեց հարցազրույց Ադրբեջանի արտգործնախարար Հասան Հասանովի հետ, որը հայտարարեց, թե ժամանակացույցն անընդունելի է Ադրբեջանի համար: Ըստ որում, նախարարի կարծիքով, անընդունելին այն էր, որ ղարաբաղյան ուժերը գրաված տարածքներից պետք է դուրս գան Հայաստանի շրջափակումը վերացնելուն զուգահեռ, մինչդեռ ադրբեջանական կողմը գտնում է, որ տարածքները պետք է ազատվեն անվերապահորեն եւ առանց որեւէ պայմանի, ինչը նախատեսված է ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի թիվ 822 եւ 853 բանաձեւերով:

Միաժամանակ հասկանալի է, որ զենքով գրավված տարածքները ոչ ոք հենց այնպես ետ չի տալիս, եւ Ադրբեջանի կոշտ դիրքորոշումը կարելի էր քաղաքական միամտություն կամ անհեռատեսություն համարել, եթե չլիներ մի հանգամանք: Ռազմական առումով պարտված Ադրբեջանը Հայաստանի շրջափակումից եւ բազմաթիվ հաղորդակցության ուղիներից բացի մի հաղթաթուղթ եւս ունի՝ տարածքի ռազմավարական նշանակությունն ու Իրանի եւ Թուրքիայի հետ ընդհանուր սահմանը: Մոսկովյան հանդիպման ընթացքում քննարկվել է նաեւ անդրկովկասյան հանրապետություններում ռուսական զորքերի կարգավիճակի եւ տեղաբաշխման հարցը, ինչպես նաեւ Ադրբեջան-Իրան եւ Ադրբեջան-Թուրքիա ընդհանուր սահմանի համատեղ վերահսկման խնդիրը, իսկ Ադրբեջանը, դատելով ամեն ինչից, այնքան էլ խանդավառված չէ իր տարածքում ռուսական ռազմական բազաներ ունենալու հեռանկարով (մանավանդ որ ընդդիմությունն իսկույն գլուխ կբարձրացնի եւ դա կներկայացնի որպես Ադրբեջանի անկախության կորուստ եւ նոր գաղութացում), կամ փորձում է հնարավորին չափ թանկ վաճառել իր տարածքում ռուսական բազաների թույլտվության իրավունքը: Իսկ թե ինչ դրանով է Ադրբեջանն առեւտուր անում Մոսկվայի հետ, մեզ վաղուց է հայտնի, որովհետեւ ցանկացած նման գործարք անմիջապես անդրադառնում է Ղարաբաղի ռազմաճակատների վրա:

Ադրբեջանը 6 շրջան կորցրեց եւ ստիպված եղավ մտնել ԱՊՀ: Ի՞նչ փոփոխություններ կլինեն Ադրբեջանի տարածքում ռուսական բազաներ տեղադրելուց առաջ: Ալիեւը՝ խաղը շարունակում է զարմանալի ինքնավստահությամբ, ինչը ներելի է սոսկ, թե անդրկովկասյան հանդիպումներում զարմանալի արդեն կորցրել է կամ մոտ է դրան: Բոլոր դեպքերում ակնհայտ է, որ Ադրբեջանը պատրաստ է փոխզիջման, սակայն ոչ մի դեպքում ոչ մի բան չի զիջի Հայաստանին կամ Ղարաբաղին, որովհետեւ հնարավոր է հասնել նպատակին՝ ինչ-որ բան զիջելով Ռուսաստանին:

Իսկ Ղարաբաղի ռազմաճակատներում իրադրությունը կարծես թե նորից սրվում է: Համենայն դեպս, ադրբեջանական բանակի կուտակումները ռազմաճակատի Հադրութ-Ֆիզուլի գծի ուղղությամբ եւ Ղարաբաղի հյուսիս-արեւելքում վկայում են, որ Ադրբեջանը շարունակելու է պատերազմը՝ վերջնական հաղթանակի անիրականանալի նպատակով: Իրադրությունը սրվում է նաեւ հայ-ադրբեջանական սահմանում՝ մասնավորապես Նախիջեւանի սահմանային հատվածում, ինչը նույնպես խիստ հետաքրքիր է, երբ հաշվի առնենք, որ ռուսական զորքերը ձգտում են վերահսկել ադրբեջանա-թուրքական սահմանի այդ փոքրիկ հատվածը:

Մի խոսքով, սկսվում է Ռուսաստան-Անդրկովկաս հարաբերությունների նոր փուլը, ինչը որքան դրական է Հայաստանի համար, կարող է նույնքան բացասական լինել Ղարաբաղի համար, մանավանդ որ Ադրբեջանի բոլոր հաղթաթղթերը Ռուսաստանը կարող է «գնել» ոչ թե իր գրպանից, այլ հակամարտության «հայկական կողմի» հաշվին:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Կարգավորում

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը կրկին քննարկում է Ղարաբաղի հարցը

«Մեր հանդիպման ընթացքում որեւէ փաստաթուղթ չի քննարկվել եւ չի ստորագրվել», այսպես պատասխանեց մեր հարցին ՀՀ նախագահի բանբեր Արամ Աբրահամյանը, անդրադառնալով նախօրեին «Ազատություն» ռադիոկայանի ադրբեջանցի թղթակցի տված այն լրատվությանը, թե իբր Մոսկվայում կայացած եռակողմ հանդիպման ժամանակ Շեւարդնաձեն եւ Տեր-Պետրոսյանը ստորագրել են նման փաստաթուղթ, իսկ Ալիեւը՝ ոչ:

Փաստն այն է, նշեց բանբերը, որ երկաթուղային հաղորդակցությունների հարցն ընդհանուր ձեւով քննարկվել է, եւ առաջ է քաշվել Ադրբեջանում երկաթուղին հսկող համատեղ ռազմական հավաքակազմի ստեղծման հարցը: Նրա ասելով, դա Հայաստանի համար ընդունելի է, սակայն անհրաժեշտ է քաղաքական եւ դիվանագիտական որոշակի աշխատանք, օրինակ, այդ հավաքակազմի թվաքանակը, կազմը եւ կարգավիճակը ճշտելու համար: «Երկաթուղու անխափան աշխատանքով հավասարապես շահագրգռված են թե Հայաստանը, թե Ադրբեջանը, թե Վրաստանը», ասաց Արամ Աբրահամյանը, նշելով, թե շրջանի քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրները փոխկապակցված են եւ պետք է լուծվեն համակարգված ձեւով: Նա նաեւ հիշեցրեց, թե քննարկվող հարցի նկատմամբ Հայաստանի դիրքորոշումը բազմիցս արտահայտվել է նախագահ Տեր-Պետրոսյանի հայտարարություններում, որտեղ նա նշում է, թե Հայաստանի ճանապարհները բաց են բոլոր ուղղություններով, այդ թվում նաեւ տարանցիկ փոխադրումների համար:

«Ի տարբերություն Վրաստանի, Հայաստանն ապահովում է իր ճանապարհների կայունությունը, եւ ի տարբերություն Ադրբեջանի, մենք երբեւիցե չենք փորձել հասնել մեր նպատակներին շրջափակման միջոցով, հարեւան հանրապետությանը զրկելով կենսական անհրաժեշտության ապրանքներից», ասաց բանբերը:

Ու թեեւ Ալիեւ-Տեր-Պետրոսյան հանդիպում չէր նախատեսվում, բայց կողմերը հավաստեցին, որ պատրաստ են հանդիպել, բոլոր ծագած խնդիրները քննարկելու նպատակով:

Արամ Աբրահամյանը նշեց, որ երեկ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը կրկին պետք է անդրադառնար Ղարաբաղի խնդրին, եւ հնարավոր է՝ մի նոր որոշում ընդունի: Դրա հետ մեկտեղ շարունակվում են նաեւ քննարկումները ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի, Ռուսաստանի արտգործնախարարության եւ Բաքու-Ստեփանակերտ հանդիպումների շրջանակներում: Բանբերի ասելով, միջազգային հանրության ջանքերին մեծապես կնպաստի, երբ Ղարաբաղը եւ Ադրբեջանը պայմանավորվեն: «Հակամարտող կողմերը պետք է գիտակցեն, որ ոչ ոք ի վիճակի չէ առաջարկել նրանց իդեալական փաստաթուղթ, այն պարզ պատճառով, որ կողմերից որեւէ մեկը միշտ կհամարի միակողմանի զիջում», ասաց նա:

Բացի այդ, նրա ասելով, ցանկացած միջազգային փաստաթղթեր կունենան արդյունավետ ազդեցություն, երբ դրանցում նախապես չկանխորոշվի Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակը: Բանբերը նշեց, որ այսուհետ Ղարաբաղի շուրջ բանակցությունների առարկան պետք է լինի ռազմական գործողությունների դադարեցումը, ապաշրջափակումը եւ ԼՂՀ բնակչության անվտանգության երաշխիքների ապահովումը:

«Երբ Ադրբեջանը նորից առաջ քաշի տարածքային ամբողջականության հարցը, մենք էլ այդ դեպքում կբարձրացնենք ազգային ինքնորոշման հարցը», ասաց նա:

ՅԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Երեւան

Թուրքիան խուսափում է քաղաքական քննարկումներից

Սեւծովյան երկրների տնտեսական համագործակցության վերաժողովի տնտեսական կոմիտեի նիստում, որը տեղի ունեցավ հոկտեմբերի 5-6-ը եւ որին մասնակցում էր Հայաստանի խորհրդարանի փոխնախագահ Արտաշես Թումանյանը, քննարկվեց մասնակից երկրների օրենսդրական փաստաթղթերի ներդաշնակման հարցը:

Վերաժողովի գործադիր քարտուղարությանը հանձնարարվեց ստեղծել տեղեկանքներ համագործակցության անդամ երկրների տնտեսական իրավիճակի վերաբերյալ: Արտաշես Թումանյանի ասելով, դա թույլ կտա, որպեսզի բազմակողմանիորեն ներկայացվի նաեւ Հայաստանի տնտեսության վիճակը, ցույց կտա, թե ինչպիսի կապեր կան անդամ երկրների հետ, ինչպիսի հնարավորություններ կան համագործակցության համար:

Միաժամանակ Գ-Խ փոխնախագահը նշեց, թե կոմիտեի անդամները տնտեսական պայմանագրեր չեն ստորագրում եւ այդպիսի լիազորություններ չունեն:

«Մենք պետք է միջպետական հարաբերությունների օրենսդրական դաշտ ստեղծենք», ասաց նա եւ նշեց, որ մաքսային օրենսդրությունը փոփոխման կարիք ունի:

Անդրադառնալով քաղաքական հարցերի քննարկմանը, պրն. Թումանյանը նշեց, թե պատվիրակություններից մի մասը խուսափում էր դրանցից, իսկ Թուրքիան ձգտում էր մեղմ ձեւով ներկայացնել շրջանում իր գերիշխանությունը, երեւի շրջանում իր քաղաքական հավակնություններն ամրապնդելու համար: «Այսինքն, մասնակիցները խուսափում են սուր հարցադրումներից, որոնք կարող են կազմալուծել դեռեւս փխրուն վիճակում գտնվող համագործակցությունը», ասաց փոխնախագահը: Իհարկե, Արտաշես Թումանյանի կարծիքով, հնարավոր է, որ այդ համագործակցության շրջանակներում Թուրքիայի ազդեցությունը մեծանա: Բայց նաեւ, ըստ նրա, միամտություն կլիներ կարծել, թե Հայաստանը այդ համագործակցության հետ կապված տնտեսական կամ քաղաքական նպատակներ չունի: Ճիշտ է, կարելի է ասել, թե Սեւծովյան ընթացքը Թուրքիայի օգտին է, սակայն, մյուս կողմից, ըստ պրն. Թումանյանի, այդ ընթացքներից դուրս մնալը մեր օգտին չէ:

Կոմիտեի հաջորդ հանդիպումը կկայանա Տրապիզոն քաղաքում: Արտաշես Թումանյանը չմոռացավ նշել, որ կազմակերպչական առումով ներկա հանդիպումը մի փոքր ձախողված կարելի է համարել, քանի որ անդամ 11 երկրներից 5-ը բացակայում էին, այդ թվում Ռուսաստանը, որի խորհրդարանը փաստորեն ցրված է, ինչպես նաեւ Վրաստանը, Ադրբեջանը, Բուլղարիան եւ Հունաստանը:

Ա. Դ.

Բաքու

Ադրբեջանում բամբակի առատ բերք է աճել

Ադրբեջանի գյուղատնտեսության նախարարությունից հայտնեցին, որ այս տարի հավաքվել է 173 հազար տ բամբակ, ինչը 80 հազար տ ավելի է անցած տարվա բերքից: «Ռադիո Դագա Գորգուդ» կայանով տված հարցազրույցում գյուղատնտեսության փոխնախարար Զումրուդ Նուրիեւն ասաց, որ եթե եղանակը բարենպաստ լինի, ապա մինչեւ տարեվերջ կարող է հավաքվել 400-430 հազար տ բերք, ինչն անցած տարվա հավաքածից ավելի կլինի 70-100 հազար տոննայով: Այս խանակության 20 տոկոսը կբավարարի հանրապետության պահանջները, իսկ մնացածը կարտահանվի: Նուրիեւը նշեց, որ այս տարի բամբակի քվոտաները վաճառվել են Թուրքիային, Իրանին, Շվեյցարիային, Հունգարիային, ինչպես նաեւ ԱՄՆ երկրներին:

Ամերիկայի հավատարիմները գնում են Բաքու

«Էռնստ եւ Յանգ» ֆինանսական խորհրդատու ֆիրման հայտնել է Բաքվում գրասենյակ բացելու մտադրության մասին: Սա կլինի Ադրբեջանում առաջին արեւմտյան հավատարմական ընկերությունը եւ կունենա գործունեության մեծ դաշտ, քանի որ բազմաթիվ արեւմտյան ձեռնարկություններ փորձում են այնտեղ նավթի եւ գազի արդյունահանում կազմակերպել: «Էռնստ եւ Յանգը» այժմ նախկին Խորհրդային Միությունում ներկայանում է իր 300 աշխատողներով, հանդիսանալով այստեղ ամենամեծ ամերիկյան հավատարմական ընկերությունը: «Չիկագո Տրիբյուն»

Շարք մտավ նոր նավթագտարան

Ադրբեջանի Նովոբակինսկի գործարանում գործարկվել է նավթամշակման նոր հզոր համալիր, որն ի վիճակի է տարեկան զտել 2 մլն. տ նավթ: Բարձր օկտանային բենզինի Ադրբեջանի տարեկան պահանջը կազմում է 1,2 մլն. տոննա, եւ նոր համալիրը կբավարարի դրա 70 տոկոսը: Զտման ժամանակ կարտադրվեն նաեւ դիզելային վառելանյութ եւ հեղուկ գազ: BBC

Տեղական

Էլեկտրաէներգիայի սակագնի հնարավոր բարձրացում

Վստահության արժանի որոշ աղբյուրներից Նոյյան տապանին հայտնի դարձավ, որ ս. թ. հոկտեմբերի 16-ից Հայաստանում 1 կՎտ/ժամ էլեկտրաէներգիայի սակագինը բնակչության համար սահմանվելու է 20 ռուբլի: Կիրառվելու են հսկողության «խիստ միջոցներ»: Պաշտոնական աղբյուրներից այս մասին որեւէ ստույգ լուր չհաջողվեց ստանալ: ՆՏ

Երկրաշարժ Սեւան քաղաքի մոտ

Ստորգետնյա ուժերը նորից հիշեցրել են իրենց մասին Հայաստանի բարձրավանդակում: Հայաստանի ազգային սեյսմիկ պաշտպանության ծառայությունը հոկտեմբերի 10-ի առավոտյան ժամը 9.50-ին գրանցել է 4 բալանոց երկրաշարժ Սեւան քաղաքից 10 կմ հարավ-արեւելք: Նույն օրը ժամը 17:02 նույն ուժգնության երկրաշարժ է գրանցվել Սեւանից 18 կմ դեպի հարավ: Ըստ նախնական տվյալների, զոհեր եւ ավերածություններ չկան: Սնարք

Ճշտում

«Ազգի» շաբաթ օրվա համարի երրորդ էջում տպագրված «Արցախյան լավագույն նախագծի համար» տեղեկատվության մեջ թույլ են տրվել անճշտություններ: Պարզվել է, որ հաղորդումը որեւէ պաշտոնական հիմնավորում չունի, նրանում տեղ գտած փաստերն ու թվերը պաշտոնապես չեն հայտարարվել: Խմբագրությունը ներողություն է խնդրում այս առիթով:

Փարիզ

ՏԱՔԱՑՆԵՆՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ

Կլոր սեղան Փարիզում նվիրված Գյումրիի երեխաներին

Անցյալ երեքշաբթի, նոյեմբերի 5-ի երեկոյան փարիզահայ բողոքական համայնքը, նախաձեռնությամբ պաստորի Սամվել Սահակյանի եւ լրագրող տիկ. Զաբել Շեղիկյանի, Ֆրանսիայի հայկական միությունների ֆորումի հովանավորությամբ մի կլոր սեղան էր կազմակերպել, այստեղ ասած կլոր սեղան, խոսելու համար առաջիկա ձմռանը Հայաստանի երեխաներին սպառնացող դժվարությունների եւ դրանց դեմը մի կերպ առնելու մասին։

Այդ նպատակով Հայաստանից հրավիրվել էին լուսավորության փոխնախարար Ալբերտ Կիրակոսյանը եւ Գյումրիի փոխքաղաքապետ Գուրգեն Կարապետյանը։ Կազմակերպիչները, ինչպես նախքան հավաքն իրենք ասացին, աչքի առաջ ունենալով անցյալ տարվա դառը փորձը, որոշել էին ֆրանսիական պետական-կառավարական շրջանակներից հայթայթված 500 հազար ֆրանկը, եւ եթե երեկոյի ընթացքին հաջողվի մի բան ավելացնել անենք, մի երեք-հինգ հարյուր հազար էլ, հատկացնել Գյումրիի 44 դպրոցներին, ուր սովորում են 28 հազար երեխաներ, ամբողջ ձմռանը տաքացնելու համար։ Եւ որպեսզի տեղի հայերը խակները բացեն, բողոքական հայերը որոշել էին ցույց նման մի բան կազմակերպել, ուր, իհարկե, գլխավոր անձը մարդասիրական օգնությունների գծով Ֆրանսիայի նախկին նախարար, այնուհետեւ առողջապահության գծով նախկին պետնախարար Բեռնար Կուշները էր։

Ֆրանսիական կողմից ներկա էին նաեւ «Կրուա» թերթի պատասխանատուներից Նոել Կոպենը, որը վարում էր երեկոն, «Պանորամա» շաբաթաթերթի լրագրող տիկ. Լոռանս Մոնրոն, որն այցելել էր Հայաստան եւ իր հանդեսում խիստ արտառոչ պատկերազարդ հոդված տպագրել Հայաստանի կյանքի մասին, փարիզյան հիվանդանոցներից մեկի բժիշկ Դիդիե Միկարը, որը նույնպես եղել էր Հայաստանում եւ տպավորված՝ վկայություններ էր տալիս դժվարությունների մասին։ Երեկոյին հատուկ հրավիրվել էր Փարիզում Հայաստանի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Վահան Տեր-Ղեւոնդյանը։ Դահլիճը ի զարմանս ոմանց, լեփ լեցուն էր, նույնիսկ կանգնածներ շատ կային։

Միջոցառումը, հայ ֆրանսիական սովորության համաձայն, սկսվեց կես ժամ ուշացումով։ Եղան, իրոք, մարդկայնորեն հուզիչ խոսքեր, վկայություններ, Ֆրանսիայի պատգամավորներ նեղեցին հայաստանցիների ոչ միայն խեղճությունը, այլեւ վերապրելու կամքը, հիշեցին Բեռնար Կուշների Հայաստան եւ Ղարաբաղ կատարած «հերոսական» այցերը, վերջերս հրապարակված նրա գրքից այդ այցերը նկարագրող հատվածներ ընթերցվեցին։ Նույնիսկ մի տասնհինգ րոպեանոց ֆիլմ ցուցադրվեց, որը նկարահանել էին երեւի թե Գյումրիի հեռուստալրագրողները, ուր Գյումրիի ֆրանսիական դպրոցի տնօրեն Մարտին Փաշայանը դասը կիսատ թողած դպրոցականի նման հին ժամանակների ոգով ինչ-որ թվեր ու տեղեկություններ էր հայտնում, մարդկանց խոսեցնում։ Դահլիճն ամեն խոսքից, ամեն հարցումապատասխանից հետո համբերատար ծափահարում էր, կարծես թե դրանով փորձելով լրացնել հազիվ թաքցվող իր անտարբերությունն ասենք, թե անզորությունը։ Հակառակ, որ սպասում էինք, թե բուռն ու կոտորակվող հարցադրումներ պիտի լինեն, երեկոյի միակ «փայլուն» դեմքը զույգ թե որն Կուշներն էր, որ կտրուկ շարժումներով բռնում էր օդը, հմուտ հռետորի նման ինքը հարց տալիս, ինքը պատասխանում, վիճարկում Ղարաբաղի հարցը, հիշեցնում ֆրանսիական կառավարության եւ իր թափած ջանքերը՝ համոզելու Թուրքիային մարդասիրական ճանապարհ տալու դեպի Հայաստան (երեկոյի վերջում ոմանք հիշեցին, թե սույն հարգարժան պարոնը ինչպես իր պետնախարար եղած ժամանակ մի անգամ հայտարարել էր, թե «մենք Հայաստանի համար այլեւս ոչ մի սու չունենք ծախսելու»)։

Ինչեւէ, բոլորի խոսելուց հետո երեկոն վերջացավ, ֆլեշ-շաշից դրամ հավաքվեց, չգիտենք ինչքան, քանի որ այն դեռեւս շարունակվում է, մարդիկ ուշ ժամի ձգվեցին իրենց մեքենաները՝ շարժելու համար դեպի փարիզյան տաքուկ ու հարմարավետ բնակարաններ։ Մենք մի կողմ կանգնած նայում էինք եւ խորհում, թե մի քանի հարյուր հազար ֆրանկ հավաքելու համար արդյոք պե՞տք էր այսքան մարդ հավաքել, երբ հարյուր-երբ հարյուր հիսուն հազարանոց զադուրի համար այսքանն ի՞նչ է։ Անշուշտ, ոչինչ չունենք ոչ կազմակերպողների, ոչ մասնակիցների դեմ, ամեն մարդ իր կարեցածն արեց։ Սակայն ակամա մտածում ես, թե ինչ-որ բան ինչ-որ տեղ այնպես չէ։ Երբեմն զիտես, թե հասկացես ինչը, բայց երկար պատմություն է։ Այնուամենայնիվ, ֆրանսահայերի կարեկցանքը շարժելու կոչված խեղճուկրակ ֆիլմը, ոմանց ելույթների անճարակությունը,- անուններ չտանք, պետք չէ, բոլորս ենք այդպես,- երեկոյի վերջում կողանցիկ սենյակներից մեկում, վերուվար ցրված արտ-սեղանների արանքում հապճեպորեն բացված հյուրասեղանը՝ վրան Հայաստանից բերված երկու շիշ կոնյակը, հանց գյուղից եկած աղքատ ազգական, բարզաված երկրի տուրզ հյուրասեղ րի կողքին ծվարած, ներկաներից մեկի լուռ հայացքով մատնացույց արած հայաստանցի պատանդյայի սեւ կոստյումի տակից ճմրված, բաց գույնի կոշիկները ուրախանալու առիթ չեն տալիս։ Ինչ արած, մենք ենք, հայավարի հայերս։

ՐԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍ
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ
Մեր սեփ. թղթակիցներ
Փարիզ, 6 նոյեմբեր, 1993 թ.

Ստեփանակերտ

ԼՂՀ-ն առնականացել է, եւ դա է փաստը

«Չնայած Ղարաբաղի եւ Ադրբեջանի հակամարտության երկարատեւ բնույթին, ես հավատում եմ հարցի խաղաղական լուծմանը», երեկ Սնարի թղթակցին հայտնեց ԼՂՀ ԳԽ մամուլի քարտուղար Գեղամ Բաղդասարյանը։

Ըստ նրա, համաշխարհային հանրությունը արդեն զիտակցում է ԼՂՀ-ն որպես ռազմաքաղաքական միավորի անտեսման իր սխալը։ Իսկ ամենակարեւորն այն է, որ այդ իրողության հետ այսօր հաշվի է նստում եւ Ադրբեջանը, շեշտեց մամուլի քարտուղարը։ Այդ է պատճառը, որ շրջանում խաղաղության հաստատման ամենակարճ ճանապարհը Բաքվի եւ Ստեփանակերտի երկկողմ բանակցություններն են։

«Ես խոստովանում եմ եւ հավատում եմ, որ լիակատար համաձայնությունը շուտ ձեռք չի բերվի։ Բայց վստահությամբ կարող եմ ոգնել, որ ԼՂՀ-ն ծնվեց, մեծացավ եւ առնականացել է, եւ դա չի կարելի անտեսել», եզրափակեց Գեղամ Բաղդասարյանը։

Սնարf

Մամուլ

Կարդում են բոլորը, բայց ոչ ամեն ինչ

Մի երկուշաբթի, կանգառում տրանսպորտի սպասելիս, անկախ ինձանից ականատեսը դարձա մի խմբի աշխույժ զրույցին։ Նրանց զգացմունքային խոսակցությունից կարելի էր հասկանալ, որ խոսքը շաբաթ օրվա «Ազգում» տպագրված մի հոդվածի մասին է։ Հետաքրքրված, որոշեցի ձեռք բերել թերթը։ Զանիերս զուր էին։ Մի քանի տասնյակ կրպակներում «Ազգ» հարցնելով, ստանում էի միեւնույն պատասխանը՝ «Ա՞զգ», ստանալուց երկու ժամ անց ոչ մի համար չի մնում»։

Իրոք, «Ազգը» Հայաստանի ամենապահանջված թերթերից է։ Այն կարդում են մեծերը, դպրոցականները, դրսում զբոսնող թոշակառուները, առեւտուր անող երիտասարդները, լրագրողները, բարձր պաշտոնյաներն իրենց աշխատասենյակներում եւ մյուսները։

Որոշ թերթեր վաճառվում են ակնթարթային արագությամբ, մյուսները մնում են կրպակներում։ Որո՞նք են ամենավաճառվող թերթերը։ Այս հարցով մենք դիմեցինք Հայաստանի մամուլի տարածման գործակալության ավագ տեսուչ Ռոբերտ Ալեքսանդրյանին։

Կրպակավարներից ստացած տեղեկություններից կարելի է եզրակացնել, որ ամենամեծ պահանջարկը «Ազգ» եւ «Երկիր» թերթերինն է։ Ոչ մի համար չի մնում կրպակներում։ Լավ են վաճառվում «Կին եւ տղամարդ», «Նարեկ», «Ոզնի», «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթերը։ Վատ չեն տարածվում «Մոսկովսկիե նովոստի», «Արգումենտի ի ֆակտի», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթերը։ Առաջ, երբ «Իզվեստիան» տպագրվում էր Երեւանում, վաճառվում էր անմիջապես, իսկ այժմ, երկար ուշացումներով տեղ հասնելու պատճառով, նրա պահանջարկը խիստ նվազել է։

Որոշ թերթեր, վատ իրացվելու պատճառով, կրճատել են տպաքանակը։ Դրանք են «Հայքը» (տպաքանակը նվազեցվել է 4 հազարով), «Ազդարարը» (2 հազարով), «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» (5 հազարով) եւ այլն։

Թ. Ալեքսանդրյանի տվյալներով, ներսապես էս են ուղարկվում «Ազատամարտ» (հայերեն եւ ռուսերեն), «Անկախություն», «Հայք», «Հայաստան», «Դպրություն», «Դաշնակցություն», «Գոլոս Արմենիի», «Հայություն», «Հանրապետություն» եւ այլ պարբերականներ։ Պետք է հաշվի առնել, որ հոդվածում բերված փաստերը սոցիոլոգիական գիտական աշխատություններից չեն մեջբերված, այլ գործնական մարդկանց՝ Հայաստանի մամուլի տարածման գործակալության աշխատակիցների տվյալներից։

Վ. ՑԻԵՏԿՈՎԱ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անհատական գործունեությամբ զբաղվող սեփականատերերի տնտեսական եւ իրավական շահերի պաշտպանության, ինչպես նաեւ համատեղ գործունեությամբ եղած դժվարությունները հաղթահարելու նպատակով Հայաստանում ստեղծվում է «Վաճառականների միություն»։

Նրանք, ովքեր կցանկանան մասնակցել կազմակերպության հիմնադիր համագումարին, կարող են զանգահարել 23-89-70, 23-59-57, 23-82-89 համարներով, ժամը 10:00-16:00:

Պայմանները՝ Ձեր ցանկությունը:

IMAC
ՀԱՅ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՂ ՖԻՐՄԱՆ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ԻՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

«ԻՄԱԿ» ֆիրման արտադրողի եւ սպառողի միջեւ խաթարված ավանդական կապերը վերականգնելու, ձեռնարկությունների պահեստներում պատրաստի արտադրանքի կուտակումները արտահանելու, շահավետ պայմաններով նոր սպառողներ գտնելու նպատակով բոլոր շահագրգիռ ձեռնարկություններին, անկախ սեփականության ձեւից, առաջարկում է ստեղծել Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների գործարար մարդկանց ակումբ եւ մշտապես գործող ցուցահանդես-վաճառք Երեւան եւ Սավոնայում քաղաքներում։

Ակումբի անդամներին «ԻՄԱԿ»-ը կընձեռի բեռների զեղչ գներով փոխադրումների բացառիկ հնարավորություն դեպի Սավոնա, ինչպես նաեւ անվճար ինֆորմացիա ներքին եւ արտաքին շուկաների վերաբերյալ։

«ԻՄԱԿ»-ի համապատասխան ծառայությունները Ձեզ կտան մանրամասն տեղեկություն ակումբի ստեղծման, ինչպես նաեւ ֆիրմայի գործունեության վերաբերյալ։

ԶԱՆԳԱՀԱՐԵՔ՝ 52-97-40, 52-99-83

Մենք

Ոսկի սերունդ պիտի տային

Ընթերցողները գիտեն, որ մեր թերթը սովորաբար չի անդրադառնում, կամ քիչ է անդրադառնում մեր զոհված ազատամարտիկներին, նրանց սխրալի կյանքին։ Պատճառը թերթի ծավալներն են, որ թույլ չեն տալիս մեկ առ մեկ հիշել նրանց, անուն առ անուն, գոնե ընկերներին ու հարազատներին մխիթարելու, ապրողներին պայքարի ու անձնազոհության կոչելու համար։ Չենք անդրադառնում նաեւ, քանի որ չենք կարող անդրադառնալ բոլորին, հիշել բոլորին, անուն առ անուն՝ հայրենիքի ազատության քաղինի առաջ կարելի չէ, պետք չէ տարբերություն դնել անձնազոհների միջեւ։ Այսուհանդերձ, անդրադառնում ենք նրանցից մեկին, խմբագրության ու նրա շրջանակին բոլորովին անծանոթ մի քաջորդու, ոչ թե բացառության կարգով, այլ պարզապես մեզ առաքված գրության զուտ տողերից հառնող մի «սովորական», մեր օրերի համար ինչ որ չափով տիպական կյանքի պատմության համար։

«Մի հասիկ էր Արշակս, մրմնջում է բազմոցի ծայրին սեւերի մեջ կուչ եկած, իրեն ծերության մասնած երիտասարդ կինը Սուսաննան, 1992 թ. Լաչինի միջանցքի մարտերին մասնակցած եւ քաջաբար զոհված կամավոր ազատամարտիկ Արշակ Գեւորգի Սանուկյանի մայրը։ Բոլորին հասնող, մասից փուշ հանող էր»։

Ընթերցողի հիշողության մեջ զույգ մնացել է «Արեւիկ» մանկական համույթի երգեցիկ թխահեր թմբկահարը։ Այդ նրա խոհուն աչքերն են լուսանկարից նայում։ Երեւանի 51-րդ դպրոցի, այնուհետեւ Պ. Չայկովսկու անվան մասնագիտացված երաժշտական դպրոցի շրջանավարտը երաժիշտ դառնալու անուրանալի տվյալներ ուներ։ Սակայն խելքը գնում էր պատմության համար։ Դիմեց պատմության ֆակուլտետ, սակայն անհաջող։ Չէր ստացվում նստել, լռջորեն պարապել, դրսում փոթորկում էր ազգային շարժումը, Արցախում կենաց-մահու կռիվ էր, երակներում ջերմ արյուն։

Լրացավ 18-ը։ Զորակոչվեց։ Կազմավորվում էր առաջին բուն հայկական մոտոհրաձգային գունդը, որին ամեն ինչ էր պետք, նաեւ սերժանտական կազմ։ Եւ առաջին մի քանի հարյուր հայ նորակոչիկների հետ Արշակ Սանուկյանը մեկնեց Թբիլիսի սերժանտական դասընթացներ։ Չորս ամիս անց վերադարձավ կրտսեր սերժանտի զինվորական աստիճանով։ Մեկ օր, թույլտվությամբ, գիշերեց տանը։

«Եկավ անսպասելի։ Ողջագուրվելուց, մի պատառ հաց ուտելուց հետո թե «պապ, Ղարաբաղ եմ գնալու», շարունակում է մայրը։ Հայրը թե՝ նայեց «Քո ինչ բանն է, այ տղա, մի կարգին զենք բռնել չգիտես դեռ, քանի՞ անգամ ես կրակել»։ Ամբողջ գիշեր, հորից գաղտնի, ես ու Արշակը խոսեցինք՝ նախ բակի նստարանին նստած, հետո, երբ ցրտեց, իր անկողնու մոտ։ Առավոտյան իմ ձեռքով բալիս ճանապարհեցի Ղարաբաղ։ Չփորձեցի անգամ համոզել, որ ես կանգնի մտքից։ Ընդհակառակը, դեռ ինքն էր ինձ վարակել իր վճռի ճշտությամբ, շարունակում է հեծկլտալ մայրը»։ Ու նայում է աչքերիս մեջ թե կսկիծ կա, թե հպարտություն։

«Իմ շատ մտերիմ ընկերն էր Արշակը, պատմում է մարտական ընկերը Աշոտը, մարդկային էր, խելացի, համարձակ, ֆիզիկապես ուժեղ։ Մենք միասին մեկնեցինք Արցախ, որպես կամավորներ, բայց տարբեր ջոկատներ ընկանք։ Արշակը զոհվեց Լաչինի Տիգիկ գյուղի մոտ տեղի ունեցած դաժան մարտում»։

Զորացրվելով, Աշոտը տեղափոխվում է բնակվելու Արշակի ծնողների մոտ, որպեսզի գոնե փոքր-ինչ թեթեւացնի նրանց որդու կորուստը։ Հայր եւ մայր է անվանում նրանց։

Լրացավ Արշակի զոհվելու մեկ տարին, իսկ մի քանի օր հետո նա՛ դառնալու էր ընդամենը 20 տարեկան։ Նա չկա այլեւս, բայց ապրում, հաղթանակում է այն զորքը, հանուն որի զլուխները դրեցին ոսկի տղաները, որոնք նաեւ ոսկի սերունդ պիտի տային ազգին՝ իրենց նման անվեհեր, իրենց նման առաքինի եւ ազնվարյուն։

...Եւ այս օրերին, ասես ոսկի սերունդը շարունակելու մի խորհրդանշական քայլ, տեղի ունեցավ Արշակի մարտական ընկերոջ՝ Աշոտի, եւ քրոջ՝ Աննայի նշանադրությունը...

Կարոտով՝ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ՄԱՂԱՔՅԱՆ
հարեւանուհի տատիկ

digitised by A.R.A.R.@

Հարց

ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻՑ

Մինչև վերջին մի քանի տարին Հայաստանում երբեւէ տպաքանակ ունեցած լավագույն գովազդը Թումանյանինն էր՝ լավ մանրուքի, ասեղ-հուլունքի, մաշնիք-մարջան ապրանքների մասին, այն էլ գովազդ ոչ մասնագիտական իմաստով: Գովազդ՝ գեղարվեստական շարիկով: Իսկ զանգվածային լրատվության միջոցների տարածածն ընկալվում էր որպես բուրժուական լրագրության «մոտ քիթ», լրատվական օրգանների ուղղակի կախվածություն գովազդի բազմամիլիոնատեր պատվիրատուի քելադրանքից:

Սակայն մեզանում հիմա ուղիղ այլերով են նայում «ունեցածի իրացման» և լրատվության միջև եղած հարաբերությունների այդ ձևին, մանավանդ պարզվում է, որ «բուրժուական» լրագրությունը դրանից (իր չափանիշներով) այնքան էլ ուսապափվելու շահույթ չի ստանում. Newsweek-ի մեկ էջի (1000 տող) գովազդի համար վճարվում է 57 հազար դոլլար, Times-ի՝ 77, Rider's digest-ի՝ 90 հազար դոլլար: Ընդ որում, տարբերակում կա գովազդի գունավոր և սև-սպիտակ տպագրության (սև-սպիտակ գովազդի համար Rider's digest-ի էջը վաճառվում է 55 հազար դոլլարով), բարձր և ցածր տպաքանակ ունեցող թերթերի միջև: Ի դեպ, Rider's digest-ը չի ընդունում այնպիսի գովազդներ, որոնք պատկերվում են իր էջի 1/2-ից պակաս չափով: «Դեյլի միրի» գովազդային մեկ էջն արժե 2 մլն 880 հազար ռուբլի, «Մոսկովսկիե նովոստի»-ի 1 էջը տարվա սկզբին արժեր 500 հազար ռուբլի, արտասահմանյան պատվիրատուի համար՝ 5 հազար դոլլար: «Մակլեր» գովազդային շաբաթաթերթի 1 քառ. սմ-ն արժե 800 ռուբլի, «Աբոլ» գովազդային լրատվական շաբաթաթերթի 1 տողը՝ 3000-6000 ռուբլի:

Հայաստանում գովազդ տեղադրող թերթերը հիմնականում սև-սպիտակ են, իսկ թերթի տպաքանակն առայժմ վճարման հարցում որևէ դեր չի խաղում (Sent Luis-ի 1 տողը 280 հազար տպաքանակի դեպքում արժե 1,63, իսկ 470 հազարի դեպքում՝ 2,38 դոլլար): Հայկական հեռուստատեսությունը, սակայն, նման տարբերակում դնում է: Ավելին, Օստանկինոյի «Միր» հեռուստակենտրոնը ԱՊՀ երկրների համար գովազդային րոպեի գնացուցակը սահմանելիս հաշվի է առել ԱՊՀ պետությունների բնակչության թիվը (հնարավոր լսարանը). Հայաստանի համար այն արժե 280 դոլլար, Բելառուսի համար՝ 300, Ղազախստանի համար՝ 400 դոլլար, Ուկրաինայի համար՝ 3 հազար գերմանական մարկ և այլն:

Հայաստանում մամուլի գովազդով զբաղվող միակ գործակալությունը, որ նպատակաուղղված գովազդային քաղաքականություն է վարում, այս տարվա մայիսին հիմնադրված «Արինան» է: Այն գովազդներ է տրամադրում «Ազգ», «Երկիր», «Հայաստանի Հանրապետություն», «Գոլոս Արմենիի», «Անդրադարձ», «Էյ-Էմ-րես», «Արմյանսկի կոմերսանտ», «Անկախություն» և այլ թերթերի՝ նման ծառայության համար վճարելով աշխարհում ընդունված 15 տոկոս զեղչի չափով և հրաժարվելով դարձյալ աշխարհում ընդունված 5-10 տոկոս հոնորարից (որոշ թերթերի ֆինանսական վաստակից ելնելով, գործակալությունը զեղչը հասցնում է նաև 20-30 տոկոսի):

Մոտ երկու տարվա պատմություն ունեցող PubliSet ծառայությունը զբաղվում է գովազդային արտադրությամբ: Ներկայացված պատվերներով այն արդեն պատրաստի գովազդներ է տրամադրում «Ազգ», «Երկիր», «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիի», «Գոլոս Արմենիի» թերթերին. «Նիկա» և «Մերկուրի» արդեն հանրածանոթ գովազդների ձևավորման հեղինակային իրավունքը PubliSet-ինն է, որն ապահոված է լավագույն համակարգչային տեխնիկայով: Հիշեցնենք, որ ՆՏ գործակալության հարցման տվյալներով, PubliSet-ը ճանաչվել էր որպես լավագույն գովազդային ձևավորող:

Յուրաքանչյուր պարբերական ինքն է հաստատում գովազդի իր գնացուցակը: Գնահատումը կատարվում է քառ. սմ-երով: Գովազդի հիմնական չափը 10x23 քառ. սմ-ն է («Ազգը» դրա համար պահանջում է 50, «Երկիրը»՝ 37 հազար ռուբլի): Կես էջ և ավելի գովազդային տեղ պատվիրող ֆիրմաները բավական սակավաթիվ են. «Մերկուրի», «Կիլիկիա», «Նորինվեստ», «Միգելլա»: Վերջերս «Մերկուրին» երկու շաբաթով (10 թողարկում) «Ազգում» ամբողջական էջ պատվիրեց, այժմ «Երկրում» գովազդային էջ է կիսում «Նիկայի» հետ: Ամբողջական էջի գովազդի համար «Ազգը» պահանջում է 270, «Երկիրը»՝ 150, «Ռեսպուբլիկա Արմենիին» (միջին 4-րդ էջը)՝ 130, «Գոլոս Արմենիին»՝ 144, «Հայաստանի Հանրապետությունը»՝ 500 հազար ռուբլի: Շաբաթաթերթերից ամենաբարձրը վճարվում է «Արմյանսկի կոմերսանտի» մեկ էջը՝ 240 հազար ռուբլի. «Ար» շաբաթաթերթի մեկ էջի գովազդն արժե 180 հազար ռուբլի: Հինգ և ավելի անգամ գովազդը հրապարակելու դեպքում վճարումը զեղչվում է:

Անհատական հայտարարությունը դիտվում է որպես գովազդի ամենաէժան ձև: Ինձ չհաջողվեց պարզել, թե կա՞ արդյոք աշխարհում մշակութային գովազդի նկատմամբ վերապահում, սակայն ՀՀ թե հեռուստատեսությունը, թե մամուլը բավական բարեհաճ են մշակույթի համար գովազդի գին առաջարկելիս: «Գոլոս Արմենիին» Ստանիսլավսկու թատրոնի հայտարարությունը տեղադրելու համար խորհրդանշական գին է պահանջում՝ 1000 ռ.: Նման հայտարարությունները երբեմն անվճար են հրապարակվում: «Հայաստան» թերթը վերջերս զեղչով իր էջերում տպագրեց Մոնթե Մելքոնյանի հիշատակին նվիրված սիմֆոնիա ստեղծելու մասին Թեքեյան մշակութային միության հայտարարությունը: Մշակույթի հանդեպ նույն սկզբունքով է աշխատում նաև հայկական հեռուստատեսության «Ազդ» գովազդային ծրագիրը. Ալ. Վարդեսյանի «Ինքնություն» գրքի գովազդը 3 անգամ ռադիոյով և 3 անգամ հեռուստատեսությամբ հաղորդելու համար, հեղինակի առաջարկով, վճարվեց 20 հազար ռուբլի:

Գովազդի հեռուստատեսային եթերի մեկ րոպեի համար այստեղ սահմանված է ամենացածր՝ 8-10 հազար ռուբլի, իսկ ռադիոեթերի մեկ րոպեի համար՝ 4 հազար: 5 անգամ հաղորդելիս վճարումը զեղչվում է 20, իսկ 10 անգամ հաղորդելիս՝ 25 տոկոսով: Հեռուստատեսության համար կարևոր է առաջին, թե երկրորդ ծրագրով, օրվա որ ժամին, որ հաղորդման ընթացքում (կախված լսարանի մեծությունից) եթեր տրվելը: Անհատական հայտարարությունները այստեղ երբեմն անվճար են տրվում: Նման հայտարարություններին «Գոլոս Արմենիին» տեղ է տալիս 500-800 ռուբլով: «Հայաստանը» իրային կորուստների մասին հրապարակում է 1000, մահազդը՝ 2000 ռուբլով:

Առանձին արտադրանքի, արտադրական հաստատության ու մշակութային օջախներից առավել գովազդվում են գործարար հաստատությունները, դրամատները («Արինա-յի» նախագահ Միեր Մնացականյանի տվյալներով, արտադրական գովազդն Օստանկինոյի և ռուսական հեռուստատեսության ընդհանուր գովազդի 5 տոկոսն էլ չի կազմում, որը նա պատճառաբանում է ապրանքների դեֆիցիտով):

Գովազդի հայրարշավին զուգընթաց, նրա հանդեպ ցուցաբերվում է նաև առավել մասնագիտական մոտեցում՝ սկսած ձևավորումից, լրատվական տվյալ միջոցի կոմերցիոն առավելություններից (հեղինակություն, տպաքանակ, լսարանի կազմ) և վերջացրած լսարանի հոգեբանական հատկանիշներով: Ավելին, «Արինան» սոցիալական հետազոտությունների կենտրոնի միջոցով, ելնելով պատվիրատուների շահերից, ուսումնասիրում է ՀՀ-ում լույս տեսնող թերթերի ընթերցողների «աստիճանակարգումը»՝ թե յուրաքանչյուր թերթ ինչ համախականությամբ է կարդացվում, բնակչության որ շերտի կողմից և այլն:

Երևանում հրապարակվում են նաև գովազդային պարբերականներ՝ «Էյ Էմ րես», «Ժամանց և գործ», «Գինդ»:

Մոսկվայում լույս են տեսնում մոտ 30 գովազդային պարբերականներ: Դրանցից «Վայո դլյա վաս»-ի գովազդներն ու հայտարարությունները՝ 95 էջով ու 100 հազար տպաքանակով, լույս են տեսնում ամեն օր:

Այս ամենից հետո մի ասեք, թե գոնե մամուլը գովազդից հսկայական շահույթ է ստանում. այն թերթի ծախսերի 1/4-ն անգամ չի ծածկում: Եվ մի ասեք, թե չեք նկատում գովազդը. գիտությունն ապացուցում է, որ կարող եք և չտեսնել այն, սակայն անհրաժեշտ պահին ենթագիտակցությունը ձեզ կհիշեցնի դրա մասին, որովհետև նա տեսնում է... Թեև հանրապետության արդարադատության նախարարությունում գրանցված մոտ 305 լրատվական միջոցների գովազդային շուկան առայժմ խիստ փոքր տեսականի ունի:

ՇՈՂԵՐ ԱՐԱՄՅԱՆ

Շուկա

Կառավարությունը փորձում է վերահսկել առևտուրը

Դեռևս մայիսի 23-ին «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթում տպագրվեց ՀՀ կառավարության «Հանրապետությունում առևտրի կազմակերպման բարելավման միջոցառումների մասին» խստաշունչ որոշումը: Փաստորեն, որը ամենամեծ ցանկության դեպքում էլ ժամանակավրեպ չես կարող անվանել՝ անկախացած ժողովրդի ուղղակի ստրկական կախվածությունը առևտրի տերերի քմահաճույքներից ավելի քան ակնհայտ է: Ահա թե ինչու գործադիր բարձրագույն իշխանության հաստատակամությունը՝ կարգ ու կանոն հաստատել այս բնագավառում, միայն դրվատանքի էր արժանի: Բայց դա որոշումից ստացած միայն առաջին տպավորությունն էր: Նրանում պետք է նշված է, որ «Դանդաղ են ընթանում շուկայական էկոնոմիկայի պահանջներին համապատասխան առևտրի համակարգի կառուցվածքի կատարելագործման աշխատանքները», սակայն «հանձնարարությունների» հետագա շարադրանքը միանգամայն հակառակ տրամադրություններ է վկայում՝ ըստ էության շուկային, նախկին համակարգից մեզ լավ ծանոթ, վարչա-հրամայական զսպաշապիկ հագցնելու փորձ է ձեռնարկվում: Եվ որպեսզի համոզվենք, մի փոքր ավելի մանրամասն ծանոթանանք հռչակված «բարելավման» բովանդակությանը:

Ո՞վ տեր է պաշտպանի սպառողների շահերը

Այս հարցին Հայաստանում խրախուսու ոչ մի պաշտոնական անձ չկարողացավ պատասխանել: Անշուշտ, զարմանալի էլ չէր՝ ԽՍՀՄ համապատասխան նախկին օրենքները փաստորեն չեն գործում և չեն էլ կարող գործել՝ դրանք հանրապետությունում ուժի մեջ մտնելու համար անպայման տեր է վավերացվեին օրենսդիր բարձրագույն մարմնի կողմից, որը չի արվել: Իսկ «Սպառողների շահերի պաշտպանության մասին» օրենքի սեփական նախագիծ թեև ստեղծվել է, սակայն ՀՀ Գերագույն խորհրդի առողջապահության և սոցիալական հարցերի մշտական հանձնաժողովի անհասկանալի անտարբերության ու անհեռատեսականության հետևանքով պարզապես փոշեցության է մատնվել:

Այժմ տեսնենք, թե այս, մեղմ ասած, ոչ այնքան հաճելի վիճակից դուրս գալու ինչ ելք է առաջարկում խնդրո առարկա «որոշումը», կամ, որ ավելի ճիշտ է, նրա առաջին կետը: Նրանում առևտրի նախարարությանը հանձնարարվում է. ա) հանրապետության առևտրի ամբողջ համակարգում տեսական կարգավորման, կանոնների պահպանման և վերահսկողության նպատակով մեկամսյա ժամկետում մշակել և ՀՀ կառավարությանը ներկայացնել որակի և առևտրի տեսական տեսչության ստեղծման վերաբերյալ որոշման նախագիծ և տեսչության կանոնադրության նախագիծ:

Ինչպես մեզ բացատրեցին առևտրի նախարարությունում, խոսքը մի նոր վերահսկիչ կազմակերպության մասին է, որը հանում սպառողների շահերի տեր է խոստովանել հետևում խանութների (անկախ սեփականության ձևից) մթերքների որակին և դրա հաստատման ընթացքում գտնվող առևտրի կանոնների պահպանմանը: Պատկերավոր ասած, ստեղծվում է հզոր մի մահակ, որը տեր է ինքն բոլոր նրանց գլխին, ովքեր կփորձեն խաբել կամ կեղծել դժվարին դրության մեջ հայտնված բնակչությանը: Հավանաբար շատերն ուրախությունից ծափերը կզարկեն. «Դե առևտրականներ, սրանք»:

Միայն թե վստահ ենք, որ ոչինչ չի ստացվի, քանզի մեր «տատանմանը մեծ փորձ» ունի՝ 70 տարիների ընթացքում խորհրդային համակարգը առևտրի բնագավառում ստուգողների մի մեծ բանակ էր ստեղծել, դրա արդյունքում չարաշահումները գնալով ավելի էին... մեծանում: Այս դեպքում նաև հանգիստ չեն հնչում առևտրի նախարարության պատասխանատու աշխատողներից մեկի հավաստիացումները, թե տեսչությունում կաշխատեն միմիայն ազնվագույն մասնագետներ:

Դրամարկղային ապարատները և սպասարկման կուլտուրայի բարձրացումը

Մեզ հետաքրքրող «որոշման» միակ տեսանելի և շոշափելի հետևանքն, անշուշտ, խանութների վաճառողներին գնորդներից բաժանող մասում, դրամարկղերի հայտնվելը կլինի: Հոկտեմբերի մեկից դրանք արդեն գործունեության մեջ են դրված առևտրի պետական օբյեկտներում, իսկ նոյեմբերի մեկից տեր է հայտնվելն նաև մասնավոր սեկտորի վաճառասեղաններին: Փաստաթղթում դա բացատրվում է «սպառման կուլտուրայի բարձրացման և հաշվառման պարզեցման» անհրաժեշտությամբ:

Եթե որևանով է «բարձրացվելու» սպասարկման գոյություն չունեցող կուլտուրան, հարցի մեկ կողմն է: Հասարակ ծախկանացուներիս համար ավելի խորհրդավորը և անհասկանալին «հաշվառման պարզեցում» արտահայտությունն է: Եվ միայն հաջորդ կետերում եղած ոչ այնքան հստակ ցուցումները «Հարկային տեսական տեսչությանը և ֆինանսների նախարարությանը՝ վերոհիշյալ պահանջից բխող փոփոխություններ կատարել առևտրական գործունեությամբ զբաղվող ձեռնարկություններում ստացվող շահույթի վերահսկման կարգում» և «Հարկային տեսական տեսչությանը երկշաբաթյա ժամկետում ՀՀ կառավարություն ներկայացնել առաջարկություն՝ անկախ առևտրական գործունեությամբ զբաղվող ձեռնարկությունների ձևից, նրանց նկատմամբ միասնական հարկային քաղաքականություն կիրառելու վերաբերյալ», թույլ են տալիս եզրակացնելու, որ խոսքն անվերապահորեն հարկերի գանձման ծեփին է վերաբերում:

Այսինքն, ԱՄՆ կրտսեր անդամը այս հարցում ես հնագանդորեն հզոր գործընկերոջ հետևից է գնում. այնտեղ օգոստոսի 1-ից գործունեության մեջ է մտել «Բնակչության հետ դրամական հաշվարկներ իրականացնելիս վերահսկիչ-դրամարկղային ապարատների կիրառման մասին» օրենքը: Բայց եթե Ռուսաստանում դա ՌԴ նախագահի ստորագրած և Գերագույն խորհրդի ընդունած որոշման տեսքով է ի հայտ եկել, մեր հանրապետությունում դրա համար կառավարության որոշումն էլ է բավարար օրենսդրական հիմք համարվել...

Չծանրանալով խնդրի այս կողմի վրա և դրա վերջնական պարզաբանումը թողնելով ՀՀ Գերագույն խորհրդին, տեսնենք, թե այդ միջոցառումը ինչպես նպաստեց հյուսիսային հսկա տերությունում շուկայական հարաբերությունների զարգացմանը: Ինչպես կարելի է եզրակացնել ռուսական մամուլի արձագանքներից, այն, բացի լրացուցիչ արգելքներից և բարդություններից, էական արդյունքի չի հանգեցրել: Նախ, պարզվում է, որ դրամարկղների արտադրությամբ զբաղվող միակ՝ Ռյազանի համապատասխան գործարանի հզորությունը տարեկան 90 հազար ապարատ է: Իսկ միայն Մոսկվայում դրանց պահանջարկը 200 հազար է: Այսինքն, ակնհայտ է դեֆիցիտի գոյացումը, որի դեպքում, ինչպես հայտնի է, միակ օգտվողը արտադրողն է լինում: Եվ զարմանալի չէր, որ դրամարկղների արժեքն անցած տարվա 50 հազարից օգոստոսին արդեն հասել էր 400 հազարի:

Սակայն պարզվում է, որ դա այս օրենքի կենահայրերի միակ վրիպումը չի եղել: Փաստորեն հստակեցված չի եղել, թե արտասահմանյան նույնատիպ մեքենաների օգտագործումը որքանով է ընդունելի: Միաժամանակ ճշգրտված չի եղել, թե դրանց փչանալու դեպքում ով և ինչպես տեր է վերանորոգի այդ ապարատները (տեսության կողմից կնքվելուց հետո գանկալի չէ այլ կազմակերպությունների միջամտությունը, քանզի նրա մեջ ամփոփված տեղեկատվությունը փոխելը դժվարություն չի ներկայացնում, իսկ համապատասխան ծառայություններ ստեղծված չեն եղել): Ակնհայտ է եղել նաև, թե արժեզրկման մեծացման պայմաններում որքա՞ն է հնարավոր եռանիշ գործողությունների համար նախատեսված մեքենաների վերափոխումը հնգանիշի և վեցանիշի... Մի խոսքով, այդ օրենքի կիրառումը լրջորեն վտանգված է Ռուսաստանում, և արդեն ակնհայտ է, որ այն նույն բախտին կարժանանա նաև Հայաստանում:

Նախ լուրջ դժվարություններ են առաջացել սեփականատերերին դրանցով ապահովելու գործում: Ինչպես տեղեկացանք առևտրի նախարարությունից, հայ վաճառականներն այնքան էլ մեծ խանդավառությամբ չեն արձագանքել մանրածախ առևտուրը միայն դրամարկղային ապարատների միջոցով իրականացնելու պարտադրանքներին: Նախնական պատվեր կատարելու նախարարության հայտարարություններին ականջալուր էր եղել ընդամենը հինգ խանութպետ: Ըստ էության, առևտրի մասնավոր սեկտորն այս ձևով է հայտնել ազատ շուկայի պայմաններում իր ներքին գործերին կողմնակի միջամտության հերթական որոշման նկատմամբ բողոքը: Երկրորդ, եթե անգամ բոլորն էլ շտապեին հավաստելու դրամարկղային ապարատ ունենալու իրենց ցանկությունը, ապա այն գնելու, տեղ հասցնելու, ինչպես նաև նրանց հետագա սպասարկման և վերանորոգման ծախսերի նվազագույն հաշվարկն այնպիսի գումար է կազմում, որ նրանցից շատերն ուղղակի ստիպված կլինեն փակվել: Սակայն, մեզ հասած լուրերի համաձայն, կառավարությունը մտադիր չէ հետ կանգնել երկու ոտով կաղացող այս որոշումից և արդեն իր կամքին հակառակ վողների նկատմամբ խիստ պատժամիջոցներ կիրառելու մասին է մտածում:

Հանրապետության ղեկավար այրերի վարչահրամայական մեթոդներով դեպի շուկա ընթանալու տրամադրվածությունն առայժմ անփոփոխ է:

ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Տեսակետ

ԿԱՌՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ԱՄԵՆ ՄԻ ԸՆԹԱՑՔ ԱՆՑՆՈՒՄ Է ՄԻԱՎՈՐՄԱՆ ՓՈՒԼՈՎ

Հակահամայնավարական ալիքը, որ բարձրացավ 80-ականների վերջին, ԽՍՀՄ տարածքում իր ճանապարհին սրբեց այն ամենը, ինչ կապված էր համայնավարության հետ: Փոթորկից առաջին հերթին տուժեց երկրի վարչատնտեսական, հասարակական և տնտեսական համակարգը: Տուժելը մեղմ է հնչում. փոթորկի մարումից հետո հիմնովին կործանվեցին բնականոն կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր մեխանիզմները: Տարիները հաջորդում են մեկը մյուսին, սակայն այդ մեխանիզմների վերականգնման կամ նորերի ստեղծման ոչ մի նշույլ չկա առայժմ: Ոչ նախագահների, ոչ կառավարությունների փոփոխությունները, ոչ կառուցվածքային տեղաշարժերը, ոչ վերևից կատարված կարգադրությունները կամ ներքևիններին ընդվզումները չեն շտկում իրավիճակը եռխորհրդային տարածքներում: Ինքնուրույն կառավարման և կառուցողական գործընթացների ծավալման խնդիրը մնում է ամենալուրջը եռհամայնավարական հասարակարգի համար:

Հասարակության ապակենտրոնացումը Հայաստանում, որն ինքնին բնական անհրաժեշտություն էր եռխորհրդային շրջանում, տեղի ունեցավ հակաբնական եղանակով: Մի ծայրահեղությունից՝ գերկենտրոնացված վիճակից հասարակությունը հայտնվեց մի այլ ծայրահեղության մեջ, երբ հասարակական կառույցը ենթարկվեց մանրացման և փոշիացման: Կարճ ժամանակահատվածում կենտրոնացված ահռելի կառույցների փոխարեն ի հայտ եկան բյուրավոր փոքր կազմավորումներ: Անհատական գործունեության խրախուսումը հանգեցրեց նրան, որ հիերարխիկ կառուցվածք ունեցող հասարակական բուրգը դարձավ հարթ և տափակ միհարկանի կառույց, որին դժվար է անգամ այս անվանումը տալ: Պատճառներից և հետևանքներից շատերը բնական են համարում այդ վիճակը, այն կապելով ազգային ինչ-որ հատկանիշների հետ: Սակայն դժվա՞ր է արդյոք հասկանալ այն պարզ ճշմարտությունը, որ ազգային գոյաձևի բարձրագույն աստիճանը՝ պետականությունը ենթադրում է հասարակական որոշակի կարգեր և օրենքներ, որոնց անհարիր է գետտոյի բնակչի կամ հայտնի մուլտֆիլմի կատվի վարքագիծը: Եվ հետո, կարևորն այն չէ, թե ինչքան է հասարակական ենթակառույցների քանակը, այլ այն, թե որքան արդյունավետ է նրանց գործունեությունը և որքանով է նրանցից յուրաքանչյուրի գործունեությունը ներդաշնակում մյուսների հետ:

Այս տեսանկյունից հայաստանյան պատկերը չափազանց անմխիթար է: Անզեն աչքով նկատելի է բրոունյան այն խայտառակ շարժումը, որ գոյություն ունի հայ արդի հասարակության մեջ: Յուրաքանչյուր ոք և խումբ գործում է առանց հաշվի նստելու մյուսների հետ: Բնականաբար դա հանգեցնում է սուր բախումների, անհատական էներգիայի ինքնանպատակ լիցքաթափման: Արդյունքում կոլեկտիվ, հասարակական արդյունքն աննշան է: Հայաստանյան օրինակով համաշխարհային պրակտիկայում մեկ անգամ ևս բացահայտվեց, թե որքան սահմանափակ են անհատի կարողությունները և նվազ նրա հնարավորությունները, երբ նա արհամարհում է իր գործողությունները մյուսների հետ համաձայնեցնելու անհրաժեշտությունը: Ո՞ւմ է պետք «միհարկանի» Հայաստանը, որի անթիվ-անհամար «խրճիթները» (հասարակական և տնտեսական ենթակառույցները՝ բազում կազմակերպություններ, հիմնադրամներ, մասնավոր ձեռնարկություններ, Հայաստանի ազգաբնակչության թիվը գերազանցող կոմիտեներ և գյուղացիական տնտեսություններ) անզոր են անգամ ապահովել սեփական գոյությունը: Միգուցե միհարկանի վիճակը որպես ստրատեգիական զարգացման ուղի է մի երկրի համար, որն ունի հանքային հարուստ պաշարներ և անվտանգության առումով ապահով դիրք, սակայն անթույլատրելի է բնական պաշարներից, կոմունիկացիաներից զուրկ, «բղբե» տնտեսություն և անվտանգություն ունեցող Հայաստանի համար:

Հայաստանն այսօր առավել քան երբևէ կարիք ունի ստեղծարար աշխատանքի: Հինգ տարվա ծանր փորձություններից, փլուզումներից և ծանր տառապանքներից հետո սուր կերպով զգացվում է բնականոն կյանքի վերականգնման և հետագա զարգացման անհրաժեշտությունը: Սակայն դա չի կարող իրագործվել, քանի դեռ հասարակական ուժերը մանրացված վիճակում են: Անհրաժեշտ են հասարակական ավելի մեծ կազմավորումներ, ուր մարդիկ միավորված կլինեն գաղափարական, հոգևոր կապերով և, ինչու չէ, նաև նյութական շահերով: Դասական քաղաքագիտության լեզվով ասած, դա կոլեկտիվն է, որի նկատմամբ անառողջ վերաբերմունք է ձևավորվել համայնավարների հայտնի սխալների պատճառով: Պատմական զարգացումն այս փուլում պարտադրում է հաղթահարել անհատական ծայրահեղականությունը, որն ի հայտ է եկել հասարակության ապակենտրոնացման հետևանքով, բոլոր տեսակի «լիբերալիստական» բարդույթները և հիմնել կոլեկտիվ գործունեության արդյունավետ մեխանիզմներ:

Հայաստանում այսօր կան նաև հասարակական մեծ կազմավորումներ: Սակայն դրանք կոլեկտիվներ չեն և ոչ էլ կարող են նախատիպ ծառայել կոլեկտիվի համար: Այս մասին խմբերի մեջ նշանակալից տեղ են գրավում բնույթով տնտեսականները: Պաշտոնապես դրանք անվանում չունեն, քանի որ դուրս են օրենքից: Ժողովուրդը սիրում է դրանց անվանել մաֆիա՝ հացի, բենզինի, վալյուտայի և այլն: Իրականում դրանք նյութական ընդհանուր շահերով միավորված մարդկանց խմբեր են, որոնք հանրապետության ներսում քաոսային վիճակը ծառայեցնում են հարստության ձեռքբերման համար, օգտագործելով բավականին կասկածելի մեթոդներ: Պայմանականորեն դրանց անվանենք «ստվերային կորպորացիաներ»: Ոչ մեկը չի կարող ասել, թե այդ խմբերում ներգրավվածները մարդկային նկարագիրը կորցրած ավազակներ են: Ամենևին: Դրանք նույնքան հարազատ են իրենց ծնունդ տված միջավայրին, որքան հասարակության մյուս խավերը և ավելին՝ վայելում են ավելի չափ հարգանք: Նրանք ունեն իրենց ուրույն մտածելակերպը և բարոյականության իրենց հասկացողությունը: Ըստ նրանց, կարելի է հայրենասերի հագուստ կեցվածքով մի քանի ավտոմատ ուղարկել սահմանային շրջան և հանգիստ խղճով Ռուսաստանում վաճառելու նպատակով ապամոնտաժել տեխնոլոգիական հոսքերը (որոնցով կարելի էր ռազմական հզոր արտադրություն ստեղծել), տաս օրով գնալ Ղարաբաղ և դրանից հետո զբաղվել դրամաշորթությամբ, հազար ռուբլի նվիրել կարիքավոր մեկին և գների եռապատիկ մեծացմամբ մեծ գումարներ վաստակել: Այս կատեգորիային պետք է դասել նաև պետական կառույցների այն մասը, որը սերտ համագործակցության մեջ գտնվելով նշված կառույցների հետ, գործում է նույն մեթոդներով:

Այսօրինակ կառույցները երբեք, ոչ մի դարաշրջանում և ոչ մի երկրում պիտանի չեն եղել կառուցման և արարման: Նրանք անընդունակ են, քանի որ նյութականի կուտակման կիրքը պատճառ է դարձել նյութականի գերակայությանը հոգևորի նկատմամբ: Իսկ այնտեղ, ուր իշխում է նյութը, առկա են բացասական որակները՝ նախանձ, ատելություն, ագրեսիվություն, որոնց դեպքում բացառվում է արարումը: «Կորպորացիայում» հանրության շահերը ստորադասված են խմբի, ավելի ճիշտ՝ նրա անդամների անձնական շահերին: Մարդիկ, որոնք մասնագիտացված են կողոպուտի, թալանի, ապամոնտաժման մեջ, երբեք չեն կարող ստեղծել ու կառուցել և հոգեբանորեն էլ պատրաստ չեն դրան: Եվ հետո, կոլեկտիվը, որն արարում է, ունենում է կայուն կազմ և հստակ սահմանագծված պարտականություններ յուրաքանչյուր անդամի համար: Հայաստանյան «կորպորացիայում» անվերջ շարունակվող կոնֆլիկտների (հիմնականում եկամուտի բաժանման շուրջ) պատճառով կազմն անընդհատ փոփոխվում է: Չկան նաև հստակ իրավասություններ, ամեն մեկը գործում է համապատասխան իրավիճակին:

Հայաստանում կան նաև մի քանի բազմանդամ հասարակական-քաղաքական կազմակերպություններ, որոնք, թվում է, կարող են օրինակ ծառայել կոլեկտիվ գործունեության համար: Սակայն առայժմ ոչ մի քաղաքացի ոգեշնչված չէ կուսակցականների կոլեկտիվ գործելաձևից: Դա պայմանավորված է ինչպես կուսակցությունների համար կազմավորման փուլից բխող ընդհանուր պատճառներով (հեղինակության ցածր աստիճան, անփորձություն, զանգվածների հարգանքը չվայելող տարրերի թափանցումը), այնպես էլ մասնավոր (դաշնակցականների խիստ կարգապահությունը և ավելորդ գաղտնապահությունը, ռամկավարների ապակենտրոնացվածությունը, ՀՀՇ-ի անսկզբունքայնությունը և անհետևողականությունը, ԱԻՄ-ի ինքնագովազդը): Խոսելով քաղաքականության դաշտի մասին, անհնար է չնշել նրա բառապաշարում «կոլեկտիվ» բառի համարժեք «թիմ» տերմինի բացակայությունը: Նորընծա քաղաքական գործիչների մոտ այն աստիճան է ուժեղ առաջնորդ դառնալու մոլուցքը, որ նրանք անտեսում են այն կարևոր հանգամանքը, որ միայն թիմի շնորհիվ է քաղաքական գործիչը դառնում առաջնորդ:

Փաստորեն այս պահին չկան իրական նախադրյալներ կոլեկտիվների ձևավորման համար: Տրամաբանությունը մեզ հուշում է հայացք նետել դեպի անցյալ, օգտագործել պատմական փորձը: Սակայն բախվում ենք խոչընդոտների: Ուշ միջնադարում հայ ժողովրդի պատմական զարգացման խզման պատճառով ջնջվել է այն գիտակցությունը, որը ձևավորում էր կոլեկտիվներ, մոռացության են մատնվել արարման «ոսկե» օրենքները: Այսօր ո՞վ է հիշում այն օրենքը, որ արարման կարևորագույն պայմանն արարողի ներքին մաքրությունն է: Այլապես ինչպես կարելի է այսօր բացատրել, որ մշակույթի գործիչը գիտնականի հետ զբաղվում է մի-մուր արհեստով, որ կոչվում է կոմերցիա, իսկ քաղաքագետը տնօրինում է թռչնաբուծարան կամ կազինո: Չեն պահպանվել նաև արարման կառույցների նախատիպերը:

Վաղ դարերում հայ իրականությունում քաղաքակրթությունն արարվում էր հիմնականում կրոնական համայնքներում, միաբանություններում, ամրացված բնակավայրերում, որոնց բնակիչները հոգևոր սերտ կապեր ունեին: Այսօր այդպես է այն ժողովուրդների շրջանում, որոնց պատմությունը հայերի նման խզվածական խզումներ չունի: Ամերիկյան քաղաքակրթությունն ստեղծվեց Անգլիայից և Եվրոպայի մյուս երկրներից գաղթած պուրիտանների (բողոքական արմատական ուղղության դավանողներ) ձեռքերով կրոնական համայնքներում՝ կոնգրեգացիաներում: Պուրիտանների «քարի վրա քաղաք կառուցելու» (որի մասին նշել են Եսայի մարգարեն և Մաթևոսը) թեզն առ այսօր էլ ոգեշնչում է փայլուն նվաճումների հասած ամերիկացիներին: Եվրոպայում առաջադիմության ձգտող համայնքների կողքին սուրբ կարգի միաբանություններն են և համքարությունները, այսօրվա լեզվով ասած, արհմիությունները: Իսլամական Արևելքում այդ ֆունկցիան ավանդաբար կատարում են սուֆիական միաբանությունները:

Հայ ժողովուրդը չունի ոչ կրոնական համայնքներ, ոչ միաբանություններ, ոչ համքարություններ: Անտրամաբանական կլիներ նման ժողովրդին կոչ անել վերադառնալ միջնադար անցնելու այն փուլերը, որոնք չի անցել պատմական ողբերգական հանգամանքների բերումով: Կյանքն ունի իր ուրույն օրենքները և ստիպում է մեզ՝ մշտապես նայել առաջ: Միակ ճանապարհը, որը նրան դուրս կբերի զարգացման մայրուղի, հասարակական-քաղաքական արմատական բարեփոխումների անցկացումն է: Անհրաժեշտ է ի վերջո վերանայել այն բոլոր գաղափարները, որոնք ուղենիշ են եղել անցած դարերի ընթացքում և ձևակերպել նորերը, հստակեցնել ազգային արժեքները՝ ընդգծել կարևորագույնները և առաջնայինները, աշխուժություն առաջացնել կրոնափիլիսոփայական մտքի մեջ և ընդմիշտ հրաժարվել կյանքի ու ժամանակաշրջանի պահանջներին չհամապատասխանող դոգմաներից: Սա այն ճանապարհն է, որն ստեղծում է հոգևոր և գաղափարական մեծ էներգիա: Այդ էներգիայի գոյացման դեպքում հասարակության մեջ տեղի են ունենում որակական նոր խմորումներ և սկսվում են ձևավորվել հասարակական կուռ ենթակառույցներ՝ կոլեկտիվները, որոնք շահագրգռված են պետության և հասարակության զարգացմամբ: Դժվար է գուշակել, թե ինչ տեսք կունենան հայ հասարակության նորագույն միավորումները, սակայն էականը ձևը չէ, այլ այն, թե որքանով այդ կազմավորումները կարող են կատարել զարգացման ու առաջադիմության առաքելությունը:

ՎԱՀԵ ԹՈՒՂՐԱԿՅԱՆ

Այն ուժերը, որոնք հույսը դրել են դրսի օգնության վրա, ակնկալելով մոտավորապես նույնտիպի մի փուլ, ինչպես եղավ 1920-ից հետո, զբաղված են ինքնախաբեությամբ: Որոշ ժամանակ անց, երբ կավարտվի անցումային փուլը, և շրջանը կթևակոխի կայունացման փուլ, աշխարհաքաղաքական այն կենտրոնները, որոնք ավելի շատ ազդեցություն կունենան Հայաստանի վրա, կսկսեն տնտեսական եռանդուն գործունեություն ծավալել Հայաստանում: Նրանք կսկսեն կառուցել բանկեր, գործարաններ՝ շահագործելու առկա հումքային պաշարները և աշխատուժը, կստեղծեն ծառայություններ, որոնք երբեք չեն եղել Հայաստանում: Բայց այդ ամենից սպասված եկամուտը երբեք չի պատկանելու այս հողի վրա ապրող ժողովրդին: Այն հոսելու է դուրս, ինչպես տեղի է ունենում երրորդ աշխարհի բոլոր պետություններում և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում: Չնչին տոկոսներ կարող են միայն բաժին հասնել Հայաստանին, դրանք էլ կկորչեն չինովնիկների գրպաններում, կամ լավագույն դեպքում կծախսվեն ուժային նախարարությունների վրա: Չպետք է այն աստիճան միամիտ լինել կարծելու, որ նրանք բոլշևիկների նման, բացի հումքի և աշխատուժի շահագործումից, կհոգան ազգաբնակչության կարիքները՝ կառուցելով դպրոցներ, հիվանդանոցներ, մշակութային օջախներ: 20-րդ դարի վերջում քաղաքականության խաղի կանոնները փոխվել են: Անկախացած ժողովուրդն ինքը պետք է լուծի իր ներքին խնդիրները:

Երկրաշարժ

Որտեղ՞ է իրական սեյսմիկ ռումբը

Վերջերս բավականին հաճախ է խոսվում արհեստական երկրաշարժերի և այսպես կոչված «սեյսմոլոգիական զենքի» մասին, որի միջոցով հնարավոր է երկրագնդի այս կամ այն տարածքում արհեստական երկրաշարժեր առաջացնել: Թե որքանով են իրական նման խոսակցությունները, հայտնի չէ, որովհետև նման հետազոտությունները, ինչպես հայտնի է, կատարվում են խիստ գաղտնի և «սովորական մահկանացուներից» հուսալիորեն պաշտպանված: Եվ այնուամենայնիվ, նույնիսկ դպրոցական դասագրքերում սևով սպիտակի վրա գրված է, որ երկրակեղևի ուսումնասիրման նպատակով հաճախ իրականացվում են արհեստական երկրաշարժեր:

«Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթն իր սեպտեմբերի 30-ի համարում «Սեյսմիկ» ռո՞ւմբ» վերնագրով մի հոդված է հրապարակել, որտեղ հետաքրքրաշարժ փաստեր է մեջբերում ֆրանսիական «Ֆրանս-սուար» թերթից, որի թղթակցին այդ ամենը պատմել է ՊԱԿ-ի պաշտոնաթող գեներալ Օլեգ Կալուգինը: Ըստ նրա, ԽՍՀՄ փլուզման պահին խորհրդային գիտնականները ընդհուպ մոտեցել էին «սեյսմիկ ռումբի» ստեղծմանը: «1988 թվականին ես նշանակվել էի Գիտությունների ակադեմիայի գաղտնի մշակումների բաժնի անվտանգության պետ, պատմում է պաշտոնաթող գեներալը: Այնտեղ ես կարողացա ծանոթանալ մի շարք գաղտնի զեկուցումների, որոնց ընդհանուր վերնագիրն էր «Գեոֆիզիկական պատերազմ», և որտեղ խոսվում էր ստորգետնյա միջուկային պայթեցումների օգնությամբ տեկտոնական շերտերի մեխանիկական պայթյուններ առաջացնելու հնարավորության մասին: Հետազոտությունների նպատակը հետևյալն էր. ենթադրվում էր ականապատել Խաղաղ օվկիանոսի մի խորշ, որն անցնում է Կալիֆորնիայի ափերի մոտով: Այսպիսով, հնարավոր կլիներ առաջացնել երկրաշարժ, որի հզորությունը մի քանի հարյուր անգամ կգերազանցեր թևավոր հրթիռի միջուկային մարտագլխիկի պայթյունը: Բացի այդ, միջազգային հասարակության աչքում կարելի էր անբիծ մնալ»:

ՊԱԿ-ի նախկին գեներալն ավելացնում է նաև, թե այդ ծրագիրը մշակվում էր շուրջ 25 տարի: Խորհրդային երկրաշարժագետները ուշադրություն էին դարձնում այն բանի վրա, որ շատ հաճախ ստորգետնյա միջուկային պայթյուններից հետո (7-10 օր անց) էպիկենտրոններից հարյուրավոր կիլոմետրեր հեռու տեղի էին ունենում երկրաշարժեր: Առաջին երկուսը՝ Սեմիպալատինսկում և Նովայա Զեմլյայում, իսկ 1983 թ.՝ Ադրբեջանում: Այն ժամանակ գրանցվել էր 6 բալանոց երկրաշարժ (պատկերացում կազմելու համար ասենք, որ 7 բալանոց երկրաշարժի ուժը 50 անգամ գերազանցում է Հիրոսիմայի վրա գցված ռումբի հզորությունը): Մոսկվայի երկրաբանական ինստիտուտի աշխատակից Ալեքսեյ Նիկոլաևը պնդում է, որ Տաջիկստանում՝ 300, Ուզբեկստանում՝ 500, Իրանում՝ 35 հազար, Հայաստանում՝ 25 հազար զոհերի նման թվերը ստացվել են հատկապես «սեյսմիկ ռումբի» փորձարկման արդյունքում: (Ի դեպ, վերջերս Երևանում կայացած սեյսմոլոգների միջազգային գիտաժողովում, որը նվիրված էր Սպիտակի երկրաշարժի 5-րդ տարելիցին, ռուս գիտնականներից մեկը Սպիտակի երկրաշարժը կապեց ոչ թե նախօրեին Նովայա Զեմլյայում կատարված միջուկային պայթյունի, այլ Իրանի տարածքում արձանագրված ստորգետնյա ցնցումների հետ):

Ի դեպ, հոդվածից տեղեկանում ենք նաև, որ այժմ նման զենքի ստեղծման աշխատանքները կանգնեցվել են: ԽՍՀՄ փլուզման պահին, երբ ուսումնասիրությունների ֆինանսավորումն ավարտված էր, գիտնականներն արդեն կարող էին մոտեցնել նախապատրաստված երկրաշարժի սկիզբը՝ ուժեղացնելով նրա ուժը: Ինչ վերաբերում է Սպիտակի երկրաշարժին, ապա արժե նշել նաև, որ վերջերս հայկական մամուլն իր ֆանտաստիկ թվացող ծրագրերով հեղեղած գնդապետ Զենկո-Ֆրիսցը նույնպես պնդում էր, թե հայկական երկրաշարժն արհեստական է, և Գիտությունների ակադեմիան վաղուց զբաղված էր դրանով:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱՄՆ

ՈՃՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՆՈՐ «ԴԵՂԱՏՈ՞ՄՍ»

Որ հանցագործությունն Ամերիկայում տարածված է, գաղտնիք չէ: Սպանություններ, բռնաբարություններ, կողոպուտ, թմրադեղերի օգտագործում. այս ամենը յուրահատուկ «բնական» երևույթներ են անդրօվկիանոսյան այդ խառնարանում: Անհերքելի փաստ է նաև այն, որ լուրջ մտահոգություն պատճառելով կառավարությանը, հատկապես մատաղ սերնդի հանդեպ կիրառվող ոտնձգությունների առնչությամբ, ստիպում է նրան հսկայական գումարներ ներդնել այդ «աղետի» առաջն առնելու համար: Սակայն արդյո՞ք միշտ են ճիշտ օգտագործվում այդ հատկացումները: Որքան էլ տարօրինակ հնչի, պարզվում է, որ մինչև օրս այդ գումարները սխալ ուղղությամբ են ծախսվել: Խնդրի լուծումը մարդիկ որոնել են բանտերի ցանցի ընդլայնման, հսկողության խստացման, հետաքննությունների ակտիվացման և այլ միջոցառումների մեջ, աչքաթող անելով ամենակարևորը՝ շրջապատի, հասարակության ազդեցությունը անհատի վրա, և անհատի՝ որպես այդ հասարակության անդամի, ըստ անձնային զբաղվածության ու ծնողներեցության դրսևորման հարցերը: The Economist հանդեսի սեպտեմբերի 24-ի համարում տպագրված հոդվածը մի տեղեկագրի մասին է, որ անդրադառնում է հանցագործության խնդրին, պահանջելով նոր լուծումներ:

Իր գոյության ութսունհինգ տարիների ընթացքում ոճրագործության և իրավազանցության Ազգային խորհուրդը մինչ էլ դատապարտել էր քրեական օրենքների և արդարադատության համակարգի բարեփոխումները, դրանք համարելով ոճրագործության դեմ պայքարելու անհնարինավետ և առաջնային քայլեր: Եւ չնայած 1990 թվականին 74.2 միլիարդ դոլար էր հատկացված ոստիկանության, դատարանների և բանտերի համակարգում մեծածավալ ու հիմնավոր բարենորոգումներ կատարելու համար, սեպտեմբերին խորհրդի ներկայացրած տեղեկագրերից պարզվում է, որ 1991 թվականին կատարված լուրջ հանցագործությունների թիվն այնուամենայնիվ աճել է ռեկորդային չափերով՝ 14.9 միլիոն, այսինքն, յուրաքանչյուր 20 ամերիկացու բաժին է ընկել 1 ոճրագործություն:

Ամենացայտուն օրինակը Տեխասն է: Այնտեղ 415 հազար հանցագործներ են բանտարկված: Նրանց ծախսերը հոգալու համար պետությունը 3 միլիարդ դոլար է հատկացնում: 10 տարի առաջ 188 հազարի էր հասնում նրանց թիվը և ընդամենը 600 միլիոն դոլար էր պահանջվում նրանց պահելու համար: Այդ ժամանակամիջոցին ոճրագործությունների ընդհանուր թիվն ավելացել է 25 տոկոսով: Տեխասն այժմ պահանջում է 50 հազար նոր մահճակալներ տեղադրել բանտերում: Այդ նպատակով նախատեսված գումարը քամուն տված փող է համարում վերոհիշյալ տեղեկագիրը: Դրա փոխարեն այն առաջարկում է մի շարք խելամիտ միջոցառումներ այդ ասպարեզում: Առաջարկված միջոցառումների թվում են փորձնական ժամկետներ սահմանելը մանր հանցագործությունների համար, ժամկետից շուտ ներում շնորհելը նրանց, ովքեր իրենց լավ են դրսևորել և հրամայական դատավճիռների վերացումը: Տեղեկագիրը պատճառաբանում է, որ ամերիկյան բանտերում գտնվողների ընդամենը 20-25 տոկոսն են միայն համարվում վտանգավոր ոճրագործներ, որոնք այդ «արհեստը» դարձրել են իրենց կյանքի նպատակը:

Տեղեկագիրը նաև առաջարկում է փոխել թմրադեղերի դեմ մղվող պայքարի բնույթը, շեշտը դնելով ավելի շատ բուժման, կրթության և աշխատանքի պայմանների բարելավման, քան հանցագործներին բանտերում պահելու վրա: Ներկայիս ֆեդերալ, պետական և տեղական իշխանությունները տարեկան քսանութ միլիարդ դոլար են ծախսում թմրադեղերի օգտագործման վրա հսկողություն սահմանելու նպատակով: Այդ գումարից մոտ քսանմեկ միլիարդ դոլար գնում է օրենքի կիրառման մեխանիզմների պահպանմանը, իսկ երեք միլիարդ՝ թմրամոլների բուժմանը: Մինչև 1500 դոլար արժողությամբ LSD-ի առաջին անգամ հայտնաբերման համար նախատեսված է առնվազն տասը տարվա բանտարկություն, այն դեպքում, երբ բռնաբարության համար ընդամենը 5,8 տարի: 1991 թվականի ընթացքում կատարված մեկ միլիոն ձերբակալությունների 68 տոկոսն ընդհանրապես թմրադեղերի, իսկ 10 տոկոսը հատկապես մարիխուանայի առկայության համար էր:

Հատկանշական է տեղեկագրում բերված մեկ ուրիշ կետ, որով պահանջվում է վերացնել աղքատությունը: Ոճրագործության աճի գլխավոր պատճառը միջավայրն է, ընդգծում է այն, և ոչ թե անհատը: Ուստի առավել մեծ ուշադրություն պետք է դարձնել հատկապես երեխաների և անչափահասների բժշկական ծառայություններին, նախադպրոցական հիմնարկներում տարվող աշխատանքներին, սեռական դաստիարակությանը դպրոցներում և դասարաններում աշակերտների թվի նվազեցմանը: Տեղեկագիրը կառավարությանը կոչ է անում քաջալերել ծնողներեցությունը, բաց անել արդյունաբերական նորանոր կենտր ու զարկ տալ արհեստներին, որով և աղքատներին հնարավորություն կտրվի բարելավել իրենց անմխիթար վիճակը:

Տեղեկագիրը վերջում եզրակացնում է, որ եթե նախատեսված ՆԱՖԹԱ (Հյուսիսային Ամերիկայի ազատ առևտրի պայմանագիր) ծրագիրը հավանության արժանանա Կոնգրեսի կողմից, ապա ոճրագործության անկասկած չնախատեսված աճ կարձանագրվի ԱՄՆ-ում: Սա, իհարկե, դժվար է հիմնավորել այժմ, բայց որ հանցագործությունների թիվը նվազեցնելու նպատակով հասարակական կյանքում բարեփոխումներ պետք է կատարվեն, վեր է ամեն կասկածից:

Պատրաստեց
ՅԱԿՈԲ ԾՈՒԼԻԿՅԱՆԸ

Լուրերի Հոսք

Ռուսաստան-Վրաստան. Պայմանագիր ռուսական զորքերի կարգավիճակի մասին

Վրաստանում գտնվող Ռուսաստանի զինված ուժերի իրավական կարգավիճակի մասին պայմանագիրը Մոսկվայում շաբաթ օրը ստորագրել են երկու պետությունների գլխավոր շտաբների պետեր Միխայիլ Կոլեսնիկովը և Ավթանդիլ Ցկիտիշվիլին: Այս փաստաթղթին կից ստորագրվել են նաև մի շարք համաձայնագրեր: Դրանցից՝ Ռուսաստանի ռազմանավերի Վրաստանի տարածքային ջրերում և նավահանգիստներում գտնվելու կարգը, Ռուսաստանի «թռչող սարքերի» կողմից Վրաստանի օդային տարածքի օգտագործման, ռուսական ստորաբաժանումների նյութական ապահովման, ռուսական ռազմական օբյեկտների համատեղ օգտագործման մասին: Ստորագրման արարողությունից հետո Կոլեսնիկովը լրագրողներին հայտնեց, որ Վրաստանի տարածքում այժմ գտնվում են ռուսական զորքերի երեք մեծ ստորաբաժանումներ՝ Թբիլիսիում, Բաթումում և Ախալքալաքում: Մեկնաբանելով ստորագրված փաստաթղթերը, Ցկիտիշվիլին լրագրողներին հայտնեց, որ պայմանագիրը ձեռնտու է ինչպես Ռուսաստանին, այնպես էլ Վրաստանին: Նրա խոսքերով, «օտարության սառույցը կհալվի, և պետությունների միջև կվերականգնվի ժողովուրդների պատմական բարեկամությունը»: Ցկիտիշվիլին հույս հայտնեց, որ ռուս զինծառայողների նկատմամբ նախկինում եղած սադրանքներին վերջ կտրվի: Նա հայտնեց, որ բանակցությունների ընթացքում քննարկվել է Վրաստանի զինված ուժերին ռազմական տեխնիկա հատկացնելու հարցը: «Այդ հարցն ամենայն հավանականությամբ առաջիկայում նորից կքննարկվի», նշեց նա: Պատասխանելով լրագրողների հարցերին, Վրաստանի գլխավոր շտաբի պետը հայտնեց, որ ռուս-վրացական սահմանը ներկայումս հսկվում է միայն ռուսական ստորաբաժանումների կողմից. «Դա կշարունակվի, քանի դեռ չեն ձևավորվել Վրաստանի սահմանապահ զորքերը»: Վրաստանի պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ Լևան Շարաշենիձեն ԻՏ-ին հայտնել է, որ ներկայումս Վրաստանում են գտնվում մոտ 5 հազար ռուսական զինծառայողներ: ԻՏ

Ճապոնիայում հիմնականում կշոշափվեն տնտեսական հարցեր

Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը հույս հայտնեց, որ իր այցի ընթացքում ճապոնական կողմը չի բարձրացնի տարածքների հարցը: Հոկտեմբերի 11-ի վաղ առավոտյան մոսկովյան օդանավակայանում պատասխանելով ԻՏ-ի թղթակցի հարցերին, նախագահը տեղեկացրեց, որ այցի ընթացքում հիմնականում շոշափվելու են տնտեսական հարցեր. «Մենք ոչ մի կերպ չենք կարողանում Ճապոնիայի հետ հաստատել նորմալ համագործակցություն, մասնավորապես տնտեսական ոլորտում», ասաց Ելցինը: Խոսելով Ռուսաստանի իրավիճակի մասին, նախագահը շեշտեց է, որ այն վերահսկվում է: Նա համոզված է, որ բարդություններ չեն առաջանա: Նախագահը նաև ժխտեց լրատվական որոշ միջոցների այն տեղեկատվությունը, որ Մոսկվայում անկարգությունների ընթացքում նախագահի վարչակազմը մի քանի ժամ չի կարողացել նորմալ աշխատել: Ելցինը շեշտեց, որ եթե դա սադրանք չէ, ապա ապակողմնորոշիչ տեղեկատվություն է: «Ես և իմ վարչակազմը աշխատել ենք սովորականի նման», ասաց նա: ԻՏ

Տաջիկ փախստականները տուն են վերադառնում

Տաջիկստանի ԱԳՆ-ում ԻՏ-ին հայտնել են, որ ուրբաթ օրը Ներքին Փյանջի սահմանապահ ուղեկալի հսկման կետով Աֆղանստանից հայրենիք են վերադարձել 101 տաջիկ փախստականներ: Մարդիկ իրենց հետ բերում են գյուղատնտեսական գործիքներ, իրենց ավտոտրանսպորտը, անասունները: ԻՏ

Միջին Արևելք

Մուհամեդ մարգարեի հետնորդը խաղաղություն է մաղթում Իսրայելին

Երբ վերջերս Վաշինգտոնի Սպիտակ տան հարավային բացատում տեղի ունեցավ Յասեր Արաֆաթի և Ցիցխակ Ռաբինի պատմական ձեռքսեղմումը Քլինթոնի ընկերակցությամբ, մերձավորարևելյան բազմամյա դրամայի ուշադիր դիտորդները զգացին չորրորդ մասնակցի՝ Մարոկկոյի միապետի անտեսանելի ներկայությունը: Հասան 2-րդ թագավորը լրիվ իրավունք ունի կոչվել արաբ-իսրայելական հաշտության «կնքահայր»:

Մարոկկոն Իսրայելի նկատմամբ գրեթե երբեք չի ունեցել արաբական աշխարհին բնորոշ թշնամությունը: Սկսած 14-15-րդ դարերից մարոկկոցիները հաշտ ու համերաշխ գոյակցում են հրեաների հետ, որոնք փախել էին Պիրենեյան թերակղզուց, փրկվելով խաչակրական ինկվիզիցիայից: «Հրեական այն համայնքը, որը ապրել և ապրում է Մարոկկոյում, ասում է թագավորը, գիտի և հասկանում է արաբական աշխարհը»:

Մյուս կողմից, թագավորական բնակիր զորամասերը քաջաբար կռվում էին Գոլանի բարձունքներում 1973 թվականի պատերազմում: Հաջորդ տարի Ռաբաթում կայացած արաբական պետությունների և կառավարությունների ղեկավարների խորհրդակցությունում Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպությունը հռչակվեց որպես Պաղեստինի արաբական ժողովրդի միակ և օրինական ներկայացուցիչը: 1989 թվականին Կասաբլանկայում նմանօրինակ հանդիպման ժամանակ արաբական պետությունների լիգան վերադարձավ Եգիպտոս, որը այնտեղից վռնդվել էր Իսրայելի հետ անջատ խաղաղության ստորագրելուց հետո: Կաիրեն դրանով մեծ չափով պարտական էր Մարոկկոյի միջամտեսին:

Իսրայելցիների և եգիպտացիների միջև առաջին հանդիպումը տեղի ունեցավ 1975 թվականին Տանժերում: Մեկ տարի անց Հասան 2-րդն արդեն ինքն անցկացրեց գաղտնի հանդիպում Իսրայելի նախկին վարչապետ Ցիցխակ Ռաբինի հետ: Եվս մեկ տարի անց թագավորը ընդունեց իսրայելական հայտնի զորավար գեներալ Մոշե Դայանին:

Այս բոլոր վարպետորեն և դիվանագիտական մշակված քայլերի արդյունքը եղավ Քեմփ Դեյվիդը. 1979 թվականին Եգիպտոսը և Իսրայելը հաշտության պայմանագիր ստորագրեցին: Կարևոր էր 1982 թ. հանդիպումը Մարոկկոյի հնագույն մայրաքաղաք Ֆեսում, որի նախաձեռնողներն էին Սաուդյան Արաբիայի և Մարոկկոյի թագավորները: Չորս տարի հետո Իսրայելի վարչապետ Շիմոն Պերեսն արդեն կարողացավ բացահայտորեն այցելել Մարոկկո:

Իսրայելում անցյալ տարվա խորհրդարանական ընտրություններում լեյբորիստների հաղթանակից հետո Հասան 2-րդը արաբական այն սակավ ղեկավարներից մեկն էր, ում անկեղծորեն արտահայտեց իր բարեգրացիական վերաբերմունքն այդ երկրի ղեկավարությունում բարեփոխումների վերաբերյալ: Նա ընդգծեց, որ վարչապետի պաշտոնին նախկին գեներալ Ցիցխակ Ռաբինի գալը իրեն լավատեսություն է ներշնչում, քանի որ «զինվորականները ընդհանրապես գնահատում են զինվորների կյանքը»:

Հասան 2-ին հաջորդում է մարգարեանալ, որը զարմանալի չէ, քանի որ նա համարվում է մարգարե Մուհամեդի ուղղակի հետնորդը՝ նրա դուստր Ֆաթիմայի 35-րդ սերունդը: Մի տարի առաջ հարցազրույցներից մեկի ժամանակ թագավորը հայտարարեց. «Յասեր Արաֆաթը և Ցիցխակ Ռաբինը վերջ ի վերջո կհանդիպեն», Մարոկկոն առաջարկելով որպես այդպիսի հանդիպման վայր: Մոհամեդ 5-րդ թագավորի ավագ որդին 7 տարեկան հասակում (պալատի կանոնների համաձայն) արդեն դարձավ թագավորական գվարդիայի գնդապետ: Երկար տարիների ընթացքում որպես օրինակ նա տեսնում էր հորը՝ անկախության համար պայքարի հայտնի գործիչ թագավոր Մոհամեդ 5-ին:

1952 թ. ավարտելով Բորդոյի համալսարանը և ստանալով իրավունքի դոկտորի կոչում, արքայազն Հասանը դառնում է նոր խորհրդականը: Նա մասնակցել էր Մոհամեդ 5-ի գահակալման հայտնի ճառի նախապատրաստմանը, որը դարձավ մարոկկոյան ազգայնականության խարիսխ: Այն սկզբունքայնությունը, որով նա վարում էր ֆրանսիացիների հետ բանակցությունները, խոր տպավորություն թողեց ժառանգորդի վրա: «Հայրս, գրում էր նա հետագայում, վստահությունը նախընտրեց գահից հրաժարվելու առաջարկից և Ֆրանսիայում անփորձանք ապրելուց»:

1956 թվականին Ֆրանսիան ճանաչեց իր պրոտեկտորատ Մարոկկոյի անկախությունը: Հինգ տարի հետո արքայորդին նստեց գահին, դառնալով Հասան 2-րդ թագավորը:

Նա իրեն հավասարապես վստահ է զգում ազգային սպիտակ բուրնուսով, զինվորական համազգեստով կամ քաղաքացիական կոստյումով: Թագավորը գերազանց ձիավոր է: Սիրում է վարել լավագույն ավտոմեքենաները, որոնց հավաքածուն ունի: Մամուլի ասուլիսների ժամանակ Հասան 2-րդը իրեն զգում է ինչպես ձուկը ջրում: Քիչ-քիչ «Դանհիլ» ծխելով, նա իր պատասխանները համեմում է առակներով, տեղին համեմատություններով, անցնում է փաստագիտական բանավեճի: Ընդ որում, ֆրանսերենից ազատորեն անցնում է անգլերենի: Արաբերենի իմացությամբ նրան հավասարը չկա Մաղրեբում:

Մարոկկոն աղքատ երկիր է: Ֆոսֆատի, նարնջի և ձկան արտահանումն արտասահմանյան տուրիզմի հետ տալիս է համեմատաբար ոչ մեծ վալյուտային ներհոսումներ: Սննդամթերքի խնդրի լուծման համար թագավորը 1984 թվականին դիմեց վճռական միջոցի՝ գյուղատնտեսական հատվածը մինչև 2000 թվականը ազատեց բոլոր տուրքերից:

Հասան 2-րդը ասում է, որ Մարոկկոյում ընդդիմությունը ոչ թե թագավորի, այլ Նախարարների դահլիճի դեմ է: Այն պարագան, որ նա ոչ միայն մարոկկոցիների թագավորն է, այլ նաև իր բոլոր հպատակների գերագույն իմամը՝ վճռական ազդեցություն է թողնում Մարոկկոյի ներքին քաղաքական կյանքի վրա: Բազմակուսակցական համակարգը մնում է ներքևս գահին:

1971 և 1972 թվականներին զինվորականները ձեռնարկեցին խռովության երկու փորձ, որոնց մանրամասնությունները մինչև օրս հայտնի չեն:

Արևմտյան Սահարայում բազմամյա հակամարտությունը Հասան 2-ին հնարավորություն է տալիս զորքերի մի զգալի մասը պահել առաջատար դիրքերում, դրանով իսկ զինվորականներին մեկուսացնելով քաղաքագետներից:

Պաշտոնապես Մարոկկոն սահմանադրական միապետություն է: Սակայն խոսքը թագավորին արգելում է ստեղծել այնպիսի միապետություն, որում նա կթագավորի, բայց չի կառավարի: Ուստի նույնիսկ վերջերս վերափոխված սահմանադրությունը հռչակում է, որ երկրում միապետության ձևը չի կարող ենթարկվել քննարկման կամ փոփոխման առարկա դառնալ: «Թագավորական վարչությունն այն է, ինչ ցանկանում են մարոկկոցիները, ասում է Հասան 2-րդը, այս երկիրը միշտ էլ թագավորական կլինի»: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լուրեր Հնդ

Իրաքը փորձում է նավթ վաճառել

ՄԱԿ-ում անցկացվող իրաքյան նավթի վաճառքի սահմանափակման վերաբերյալ բանակցությունները ձախողվեցին, իսկ Բաղդադը հայտնեց, որ չի ծգտի դրանք վերսկսել, փոխարենը կաշխատի վերացնել Անվտանգության խորհրդի պատժամիջոցները: Վերջիններս Իրաքի նկատմամբ կիրառվում են սկսած 1990 թ. Քուվեյթ ներխուժելուց, իսկ ՄԱԿ-ի բանակցությունները վերաբերում էին 1,6 միլիարդի հասնող վաճառքին:

Հայիթիում դեմ են ժողովրդավարությանը

Զինվորական շրջանների հետ կապված ծայրահեղականները Հայիթիի մայրաքաղաքում կոչ արեցին գործադուլի, պահանջելով երկրից վտարել ժողովրդավարության վերականգնման ՄԱԿ-ի առաքելությանը: Պորտ-օ-Պրենսում գործադուլը ծրագրվեց որպես մարտահրավեր յոթնօրյա շաբաթի օրը ժամանած ամերիկյան զորքերին եւ կանադացի ոստիկաններին:

Ռուս ուղղափառ եկեղեցին դատապարտում է «անմեղների սպանության ոգեշնչողներին»

Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսիյ 2-րդը եւ ռուս ուղղափառ եկեղեցու սրբազան սինոդն իրենց ցավն ու կսկիծը հայտնեցին հոկտեմբերի 3–4-ի Մոսկվայի ողբերգական իրադարձությունների կապակցությամբ: «Այսօր մենք արդարացում չունենք: Մենք պատժվել ենք մեր մեղքերի չափով, քանզի մերժեցինք խաղաղության ճանապարհը եւ կանգնեցինք բռնության ուղու վրա», ասվում է ուրբաթ երեկոյան սինոդի նիստում ընդունված կոչում: «Չնայած եկեղեցու միջնորդ առաքելությունն ընդունվեց հակամարտողների կողմից, մարդիկ արհամարհեցին բարոյական սկզբունքները եւ արյուն հեղեցին: Այդ արյունը երկինք կհասնի, ինչպես նախազգուշացնում էր սուրբ եկեղեցին, եւ աստծո խարան կլինի բոլոր նրանց ճակատին, ովքեր ոգեշնչեցին անմեղների սպանություն կատարողներին», նշված է դիմումի մեջ: «Ինչ է լինելու Ռուսաստանում, կախված է մեզանից: Եթե գնանք վրեժի, բռնության, ատելության ճանապարհով, երկիրը վերջնականապես անդունդ կգլորվի», նախազգուշացնում է եկեղեցին: Սինոդի կարծիքով, «մեզ չեն օգնի ոչ մի բարեփոխում, նույնիսկ ամենակատարյալ օրենքները, եթե մարդկանց հոգիները դատարկված են մեղքից»: Սրբազան սինոդը հրահանգել է բոլոր եկեղեցականներին չմասնակցել ներկայացուցչական մարմինների ընտրություններին: Բոլոր եկեղեցականները, որոնք չեն ենթարկվի այդ հրահանգին, կզրկվեն հոգեւորականի կոչումից: ԻԾ

Ժողովրդավարները Ելցինից պահանջում են չլինել «բարեհոգի եւ անվճռական»

Մոսկվայի ժողովրդավարական հասարակայնության ժողովի մասնակիցները հոկտեմբերի 7-ին Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին կոչ են արել չենթարկվել «ժողովրդավարության հաղթանակի» մասին ցասախտությանը: «Բարեհոգության եւ անվճռականության դրսեւորումը կարող է անիմաստ դարձնել այն զոհերը, որոնք տվեց ժողովուրդն արյունալի ֆաշիստական ապստամբությունը ճնշելիս», ասված է ուրբաթ օրը նախագահին նրանց ուղղած դիմումի մեջ: Նրանում մասնավորապես առաջարկվում է դադարեցնել ԳԿՀԴ-ի նկատմամբ «խայտառակ դատավարությունից», լուծարել բոլոր մակարդակների խորհուրդները, նախագահի հրամանագրով գրել բոլոր «կոմունիստական, ազգայնամոլական եւ ֆաշիստական կուսակցություններն ու միությունները եւ նրանց ստեղծած մամուլի մարմինները» եւ թույլ չտալ նրանց նորից գրանցվել փոփոխված անուններով: ԻԾ

Մշակույթ

Մինչ Փարիզի Ժորժ Պոմպիդու կենտրոնում շարունակվում է հայ կինոյի հարցերը իր ժառանգության հետահայաց ցուցադրմամբ (ներկայացված է 120 ֆիլմ, որից 60-ն ստեղծվել են սփյուռքում), Հայաստանի ազգային ֆիլմադարանը Երեւանի «Մոսկվա» կինոթատրոնում նախապատրաստում է «Շառլ Ազնավուրը կինոյում» փառատոնի անցկացումը, որը երկրորդն է Ժան Լյուկ Գոդարի կինոփառատոնից:

Այն հարցին, թե ինչով է պայմանավորված հայ-ֆրանսիական կինոմշակույթների օրեցօր սերտացումը, ֆրանսիական կառավարության մշակութային օղակների բավական բարեհաճ վերաբերմունքը հայ կինեմատոգրաֆի նկատմամբ, հայ կինոյի հետաքրքրված հայացքի համախմբականացումը դեպի ֆրանսիական կինոյի դարակները` ֆիլմադարանի տնօրեն Գարեգին Զաքոյանը պատասխանեց, որ նախ, Ֆրանսիան ամենազարգացած կինոերկիրն է թե՛ ստեղծագործական, թե՛ արտադրական առումով («Դա կինոյի հայրենիքն է, որտեւ արդեն կինոն ծնվել է Ֆրանսիայում»), երկրորդ` Ազնավուրը հայ եւ ֆրանսիական մշակույթների ամենահաստատուն կամուրջն է, եւ երրորդ` ֆրանսիական կառավարությունն ամենայն պատրաստակամությամբ է ընդառաջում հայաստանցի կինոգործիչներին: «Շառլ Ազնավուրը կինոյում» փառատոնին ցուցադրվելիք 12 ֆիլմերը (գոյություն ունի նման մոտ 40 ֆիլմ) տրամադրել են Ֆրանսիայի արտաքին գործոց նախարարությունը եւ Թուլուզի սինեմատեկը:

Ազնավուրը կինոյում

Ըստ պրն. Զաքոյանի տվյալների, Ազնավուրը Հայաստան պիտի գար սեպտեմբերին, օգտվելով առիթից, ֆիլհարմոնիայում որոշել էին փառատոնն անցկացնել նրա ներկայությամբ: Սակայն սպասելիքները չարդարացան:

Չնայած նրա ներկայությունն այս փառատոնում բերեւս չպահովվի, համենայնդեպս փոքրիկ ամակնկալ հայ կինոյի պատմության աղբյուրի գրադարանին, կմատուցվի. տպագրության է պատրաստվում «Շառլ Ազնավուրը կինոյում» նկարազարդ գրքույկը 1000 հայերեն եւ 1000 ռուսերեն տպաքանակով: Գարեգին Զաքոյանի վկայությամբ, Շառլ Ազնավուրը ոչ միայն հրաշալի երգիչ է, այլեւ բազմաիմաստ դերասան, ինչում համոզվելու համար մեզ եւս հարկ կլինի դիտել նրա խաղը մեծ էկրանին:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հայ պատանի ֆուտբոլիստների անպատիվ նորամուտը

Շվեյցարիայում ավարտվեց մինչեւ 18 տարեկան ֆուտբոլիստների Եվրոպայի առաջնության ընտրական խմբային մրցաշարը: 2-րդ տուրում մրցեցին Շվեյցարիայի եւ Թուրքիայի հավաքականները: Արձանագրվեց ոչ-ոքի` 1-1: Վերջին տուրում մեր ֆուտբոլիստները ուժերը չափեցին դաշտի տերերի հետ եւ որքան էլ տարօրինակ է, զիջեցին 0-9 անսովոր եւ անպատիվ հաշվով: 2 խաղում Հայաստանի հավաքականը 14 անպատասխան գնդակ ընդունեց սեփական դարպասը: Նույնիսկ եթե ընդունենք, որ մեր ընտրանին պայմաններ չուներ ինչպես հարկն է նախապատրաստվելու պատասխանատու մրցաշարին, միեւնույն է, իրավունք չուներ նման խայտառակ հաշիվներով պարտվելու: Չէ՞ որ հավաքականի կորիզը կազմում էին Հայաստանի բարձրագույն խմբի ներկայացուցիչները: Մի՞թե մեր ֆուտբոլն այդքան զիջում է եվրոպականին: Չեմ կարծում: Հարկավոր է ծուցափույթ հետեւություններ անել, եւ այսուհետ ամենայն լրջությամբ մոտենալ ամեն մի պատասխանատու մրցաշարի: Եթե որոշում ենք միջազգային մրցասպարեզ դուրս գալ, ուրեմն պետք է մեծ պատասխանատվություն ցուցաբերենք եւ բարի լինենք, բեկուց զոհողությունների գնով պայմաններ ստեղծել: Թե չէ արագորեն հեղինակազրկվելը հեշտ է, իսկ պատիվը վերականգնելու համար տարիներ են պետք:

Առաջիկայում մենք կհանդիպենք հավաքականի եւ պատվիրակության ղեկավարների հետ, կփորձենք ավելի մանրամասն իմանալ այդպիսի ջնջիչ ելույթների հիմնական պատճառները:

Մրցաշարի հաղթող դարձավ Շվեյցարիայի հավաքականը, որը զալիք տարի մասնակցելու է Պորտուգալիայում կայանալիք Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլի մրցումներին:

Խմբային մրցաշարի ամփոփիչ աղյուսակը

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Շվեյցարիա	3	2	1	1	0	10-1
2. Թուրքիա	3	2	1	1	0	6-1
3. Հայաստան	0	2	0	0	2	0-14

Նորից Կամերունը

Ավարտվեցին ֆուտբոլի աշխարհի 15-րդ առաջնության աֆրիկյան մայրցամաքի բազմափուլ ընտրական մրցաշարերը, եւ հայտնի դարձան 3 երջանիկները, որոնք իրավունք են ստացել գալիք տարի հանդես գալ ԱՄՆ-ում: Այդ պատվին արժանացել են Նիգերիայի, Մարոկոյի եւ Կամերունի հավաքականները: Առաջին անգամ Աֆրիկան աշխարհի առաջնությունում ներկայացված է 3 թիմով: Դա այս աշխարհամասի ներկայացուցիչների աստիճանաբար հաջող ելույթների, հատկապես Կամերունի թիմի աշխարհի իտալական առաջնության քառորդ եզրափակիչ դուրս գալու արդյունքն է: Երկար ժամանակ ՖԻՖԱ-ն առանձին տեղ չէր հատկացնում Աֆրիկային, իսկ 1966 թ. աշխարհի առաջնությունն այդ պատճառով ընդհանրապես բոյկոտեցին այս աշխարհամասի երկրները: Միայն 1970 թ. առաջին անգամ, այն էլ ընդամենը մեկ տեղ, ՖԻՖԱ-ն հատկացրեց աֆրիկացիներին: Առաջին ծիծեռնակը Մարոկոն էր: Աշխարհի վերջին 3 առաջնություններին Աֆրիկան ներկայանում էր 2 հավաքականներով:

Գնալով աշխարհի ուժեղագույն հավաքականներն ստիպված են հաշվի նստել աֆրիկյան թիմերի հետ: Կամերունն ու Մարոկոն 3-րդ անգամ հանդես կգան աշխարհի առաջնության եզրափակչում, իսկ Նիգերիան 1-ին անգամ նման իրավունք ձեռք բերեց: Երբ Կամերունի հավաքականը եզրափակիչ փուլի խմբային մրցաշարի վերջին եւ վճռական խաղում 2 օր առաջ իր հարկի տակ հաղթեց Զիմբաբվեի թիմին եւ ԱՄՆ մեկնելու ուղեգիր ձեռք բերեց, դա կրկին վերածվեց ազգային տոնի: Կամերունի նախագահին անձամբ ողջունեց ֆուտբոլային հերոսներին: Ուշագրավ է, որ այդ անչափ կարեւոր հանդիպմանը 50 հազար տեղանոց մարզադաշտի տրիբունաներում տեղավորվել էին 85 հազար հանդիսականներ:

Այսպիսով, աշխարհի առաջնության 24 մասնակիցներից 11-ն արդեն հայտնի են. ԱՄՆ, Գերմանիա, Ռուսաստան, Հունաստան, Նիգերիա, Մարոկո, Կամերուն, Կոլումբիա, Բրազիլիա, Բոլիվիա, Մեքսիկա: ■

Մարզական

Անահիտ Հակոբյան. «ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՎԱՐԺԵՑՆՈՒՄ ԵՆ ԿՈՊԻՏ ԽԱՂԻ»

Բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի 1-ին դիվիզիոնի առաջնություն
5-րդ տուր

«Էվս»–«Սերեն Լուսակ»	69-43
«Ստրասբուրգ»–«Մոնֆերրան»	96-91
«Նիս»–«Տարբ»	57-69
«Ռուան»–«Քլերմոն»	55-66
«Վալանսիեն Օրշի»–«Միրանդ»	74-62
«Շալլ»–«Բուրժ»	52-47

«Ֆրանսիական բասկետբոլը նախկին ԽՍՀՄ կանանց բասկետբոլի բարդածամբ կուշ, ես կասեի, կոպիտ է: Այդ ոճի պրոպագանդողներն ամերիկացիներն են, որոնց թիվը քիչ չէ ֆրանսիական բասկետբոլում: Ամենատարօրինակն այն է, որ մրցավարները նրանց նկատմամբ անհամեմատ հանդուրժող են, քան մյուսների: Ըստ երեւույթին, հաշվի են առնում, որ ամերիկյան բասկետբոլն ընդհանրապես այդպիսին է: Մենք ստիպված ենք ընթացքում վերակառուցվել եւ հարմարվել նրանց ոճին», ասում է Անահիտ Հակոբյանը:

Առաջնության ուժեղագույն թիմերից մեկն էր «Էվսը», որի կազմում հանդես են գալիս 2 բարձրահասակ ամերիկացիներ` Կարեն Ջենինգսը (188 սմ), Կիմ Հենդերսոնը (188 սմ) եւ մրցաշարի գլխավոր ռմբարկու Օդիլին Սանտանիելոն` Ֆրանսիայի հավաքականի առաջատարը, որի կազմում այս տարի դարձավ Եվրոպայի փոխչեմպիոն: Արտագնա այդ խաղում «Սերենը» դատապարտված էր անհաջողության: Մեր աղջիկները` Հակոբյանն ու Ալեքսանդրովան ուժեղ մրցակցի կողմից աճաների մեջ էին առնվել:

Լյուբով Ալեքսանդրովան, Անահիտ Հակոբյանը եւ Ալեքսանդրովայի դուստրը` Գալյան:

Արձանագրությունները ճշտելուց հետո պարզվեց, որ Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը 4-րդ տուրի «Սերեն»-«Ստրասբուրգ» խաղում վաստակել է ոչ թե 33, այլ 34 միավոր: Դա ընթացիկ առաջնության մեկ խաղում ցույց տված լավագույն արդյունքն է:

Ահա 4-րդ տուրի 5 լավագույն ռմբարկուները.

1. Ալեքսանդրովա («Սերեն»)	34
2. Ստիվսոն («Տարբ»)	29
3. Նազարենկո («Շալլ»)	28
4. Հակոբյան («Սերեն»)	27
5. Բուրժե («Մոնֆերրան»)	23

4 տուրում միայն երեք խաղացող են արժանացել ամենաբարձր գնահատականի` Ալեքսանդրովան, Ստիվսոնը եւ Մուսսարդը («Միրանդ»): Արդյունքները ճշտելուց հետո պարզվել է, որ Անահիտ Հակոբյանը ռմբարկուների ընդհանուր ցուցակում ոչ թե 2-րդ տասնյակում է, այլ 9-րդ տեղում: Ահա 4-րդ տուրից հետո Ֆրանսիայի առաջնության 10 ամենաարդյունավետ խաղացողները.

1. Սանտանիելո («Էվս», 183 սմ)	109
2. Ալեքսանդրովա («Սերեն», 176, ՀՀ)	102
3. Ստիվսոն («Տարբ», 177, ԱՄՆ)	101
4. Ալալչեւա («Միրանդ», 182, Բուլղ.)	91
5. Ջոնս («Վալանսիեն», 190, ԱՄՆ)	78
6. Նազարենկո («Շալլ», 195, Ուկր.)	75
7. Քրոուֆորդ («Նիս», 195, ԱՄՆ)	72
8. Խուդաշովա («Բուրժ», 195, Ռուս.)	70
9. Հակոբյան («Սերեն», 185, ՀՀ)	67
10. Ֆորկե («Միրանդ», 175)	66

10-ը խաղացողներից միայն երկուսն են ֆրանսուհիներ, երեքը ամերիկացիներ են, երկուսը` Հայաստանից: Ուշադրության դարձրեք, որ արդյունավետ խաղացողների հիմնական մասը բարձրահասակներն են:

«Նիս» թիմում հանդես եկող հայազգի Կարինե Արաբյանը չնայած խաղարկող է, բայց վաստակել է 29 միավոր:

5-րդ տուրում «Սերեն-Լուսակի» Դրանով պետք է բացատրել, որ «Սերեն-Լուսակը» ոչ միավորներ վաստակեց: «Էվսը» առավելության հասավ 69-43 հաշվով: 5 տուրում դա նրա 4-րդ հաղթանակն էր: 5 անընդմեջ հաղթանակ է տարել միայն «Տարբը»` նախորդ առաջնության փոխչեմպիոնը:

Ֆրանսիայի առաջնության աղյուսակը 5 տուրից հետո

	Մ	Խ	Հ	Պ
1. Տարբ	10	5	5	0
2. Էվս	9	5	4	1
3. Վալանսիեն	9	5	4	1
4. Միրանդ	8	5	3	2
5. Ռուան	8	5	3	2
6. Շալլ	8	5	3	2
7. Բուրժ	7	5	2	3
8. Նիս	7	5	2	3
9. Քլերմոն	7	5	2	3
10. Սերեն	6	5	1	4
11. Ստրասբուրգ	6	5	1	4
12. Մոնֆերրան	5	5	0	5

ԱՐԱՄ ԲՈՅԱՋՅԱՆ
Փարիզ

Մնացել է մեկուկես քայլ

Կասպարով-Շորթ
15-րդ պարտիա
Թագուհու գամբիթ

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Զc3 Զf6 4. cd ed 5. Փg5 Փe7 6. e3 0-0 7. Փd3 Զbd7 8. Զge2 Նe8 9. 0-0 Զf8 10. b4 a6 11. a3 c6 12. Թc2 g6 13. f3 Զe6 14. Փh4 Զh5 15. Փ:e7 Ն:e7 16. Թd2 b6 17. Նad1 Փb7 18. Փb1 Զhg7 19. e4 Նc8 20. Փa2 Նd7 21. Զf4 Զ:f4 22. Թ:f4 Զe6 23. Թe5 Նe7 24. Թg3 Թc7 25. Թh4 Զg7 26. Նc1 Թd8 27. Նfd1 Նcc7 28. Զa4 de 29. fe Թe8 30. Զc3 Նcd7 31. Թf2 Զe6 32. e5 c5 33. bc bc 34. d5 Զd4 35. Զe4 Թd8 36. Զf6+ Աg7 37. Զ:d7 Ն:d7 38. Ն:c5 Զc6 39. Նcc1, սեւերը հանձնվեցին:

Մրցախաղի հաշիվը դարձավ 10,5:4,5 աշխարհի չեմպիոնի օգտին: ■

Մրցավարը մոռանում է եւ խաղը շուտ ավարտում

ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնություն
23-րդ տուր
ՀՄԸՄ-«Զվարթնոց»` 2-0
(Գ. Հովհաննիսյան, Ա. Ավետիսյան)
«Վան»-«Բանանց»` 3-1

Այս վերջին հանդիպման գլխավոր մրցավար Պողոս Բալյանը մոռացել էր խաղի տեւողության մասին եւ ժամանակից 5 րոպե շուտ ավարտեց այն: Դա ավելի քան տարօրինակ է Պողոս Բալյանի պես փորձառու մրցավարի համար, որը տարիներ շարունակ սպասարկել է նախկին ԽՍՀՄ առաջնությունների բազմաթիվ հանդիպումներ:

Ըստ գործող մրցակարգի, խաղը շուտ ավարտելու դեպքում թույլատրվում է բողոքարկել նրա արդյունքը, ինչը բնականաբար եւ արել է վտանգավոր գոտում գտնվող Աշտարակի «Բանանցը»:

Հոկտեմբերի 13-ին կարգապահական կոմիտեն քննարկելու է այդ արտառոց դեպքը եւ բացառված չէ, որ հանդիպումը վերախաղարկվի: Բայց ինչո՞ւ մրցավարի կողմից սխալի պատճառով պետք է տուժի կողմերից մեկը, տվյալ դեպքում Երեւանի «Վանը», որը հանգիստ կերպով խաղը շահում էր 3-1 հաշվով: ■

Բաժինը վարում է ՍՄԲԱՏ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ENTERPRISE
Mercury

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ձեռնարկությունը
հնարավորություն է ընձեռում ներդնել ձեր
խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

3 ամիս 60%
6 ամիս 150%

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ Է ՄԻԱՅՆ
1993 Թ. ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՎ

Դուք կրկնապատկում եք
Ձեր կապիտալը տանը նստած

ՄԵՆՔ ԿԱՃԽԱՏԵՆՔ ՁԵՐ
ՓՈԽԱՐԵՆ

Հասցեն «Անի» հյուրանոց, 6 հարկ, 636 սենյակ
Հեռ. 594-636

PUBLISET

NICA
INVESTMENT COMPANY

ՆԻԿԱ Ինվեստիցիոն Ընկերությունը Ձեզ համար աննախադեպ հնարավորություն է ընձեռում ներդնել գումարներ մեր ծրագրերում եւ մասնակիցը դառնալ արտադրական, գյուղատնտեսական եւ առեւտրագնման գործունեությանը:

Իր ավանդատուներին ՆԻԿԱ-ն առաջարկում է.

- ամենացածր գներով գնել սննդամթերք
- ընկերության նպատակամղված գործունեության շնորհիվ կրկնապատկել Ձեր կապիտալը:

Մինչեւ 1992 թ. թղթադրամները ընդունվում են փոփոխված պայմաններով: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընկերության գրասենյակ:

ՆԻԿԱ-ն երաշխավորում է.

ռուբլու ավանդների դեպքում (1993թ. թղթադրամներով).

4 ամիս 70 %
6 ամիս 120 %
12 ամիս 330 %

տարադրամային ավանդների դեպքում.
50 % տարեկան

ՄԵՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՆՔ,
ԴԱ ՁԵԶ ԿՀԵՏԱՔՐՔՐԻ

Մեր հասցեն. Երեւան Սայաթ-Նովա 7 (Օպերայի դիմաց) Հեռ. 56-79-46

PUBLISET

Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ

«Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ» ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ Է ԸՆՁԵՌՈՒՄ ՆԵՐԴՆԵԼ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԾՐԱԳՐԵՐՈՒՄ: ԻՐ ԱՎԱՆԴԱՏՈՒՆԵՐԻՆ «Ս. ՏԱԹԵՎԻԿՆ» ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՑԱԾՐ ԳՆԵՐՈՎ ՍՆՆԴԱՄԹԵՐՔ, ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ:

ՍԱ. ՏԱԹԵՎԻԿԸ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՈՒՄ Է
ԱՎԱՆԴՆԵՐԻ ԴԵՊՔՈՒՄ

3 ամիս-60 տոկոս
4 ամիս-80 տոկոս
6 ամիս-180 տոկոս
9 ամիս-250 տոկոս
12 ամիս-400 տոկոս
1 տարուց ավելի-500 տոկոս

ԱՎԱՆԴՆԵՐՆ ԱՊԱՀՈՎՎՈՒՄ ԵՆ
ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔՈՎ ԵՎ ՏԱՐԱԴՐԱՄՈՎ:

Մեր հասցեն. Երիտասարդական [illegible] 3-րդ հարկ, 318-319 սենյակներ
Հեռ. 58-20-70 Աշխատանքային ժամերը 10-ից 17-ը Հանգստյան օրը կիրակի

PUBLISET

ԲՈՒԺՈՒՄ ԱՌԱՆՑ
ԴԵՂԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ

Էքստրասենս Ա. Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ բուժում է՝ երեւանյան հիվանդություն, գիշերամիզություն, խրոնիկական տոնզիլիտ, բրոնխոպատազմեր, հայմորիտ, ֆրոնտիտ, գլխացավ, գլխապտույտ, ողնացավ, նյարդային համակարգի հյուծվածություն, օրգանների ֆունկցիոնալ խանգարումներ:

Հասցեն՝ Երեւան, Մուրացանի փ. 115, Երկաթգծի հիվանդանոց, 5-րդ հարկ, 518 սենյակ

Ընդունելությունն ամեն օր (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից) ժամը 09:00-12:00.

Հեռախոս. 45-60-34

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԲԱՆԿԸ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆԻՑ
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՎԱՆԴՆԵՐ ԵՎ ՎՃԱՐՈՒՄ Է՝

3 ամսվա համար 45%
6 ամսվա համար 100%
1 տարվա համար 300%

Ժամկետային ավանդների դեպքում
կատարվում է ամենամսյա վճարումներ:
«Նոյ» բանկը տրամադրում է կանխիկ վարկեր:

ԴԻՄԵՑԵՔ

«Նոյ» բանկ՝ կայուն դիվիդենտներ, նվազագույն ռիսկ

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ 59-45-14, 56-49-30
Չեխովի 23, հեռ. 46-25-27, Հանրապետության 67, հեռ. 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

Ե Վ Ա

«Եվա» ուսումնական կենտրոնը կատարում է հերթական ընդունելությունը հետեւյալ մասնագիտություններով.

- օպերատորական գործ, ծրագրավորման լեզուների եւ փաթեթների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա,
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառում հաշվապահության մեջ,
- անգլերեն լեզու (ուսուցում արագացված կամ ավանդական մեթոդով)
- կոսմետիկա եւ էսթետիկա,
- մերսում:

Դասընթացները վճարովի են, 1-3 ամիս տեւողությամբ: Շրջանավարտները կստանան վկայականներ հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Ընդունելությունը՝ ամեն օր (բացի կիրակիից, ժամը 11.00-17.00-ը):
Հասցեն՝ Սարյան 4:
Հեռ.՝ 58-21-22

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածքը
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ռնային ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԱՃՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@